

ELSŐ KÉZBŐL A HADERŐRŐL!

magyar

HONVÉD

www.honvedelem.hu

A Honvédelmi Minisztérium magazinja - 2018. február XXIX. évf. 2. szám - 390 Ft

TÁGULÓ HORIZONT

977086569300618002

4

TAVALY DECEMBERBEN JELENTETTE BE DR. SIMICKÓ ISTVÁN HONVÉDELMI MINISZTER, HOGY A MAGYAR HONVÉDSÉG ESZKÖZTÁRA RÖVIDESEN KÉT UTASSZÁLLÍTÓ REPÜLŐGÉP KATONAI ALKALMAZÁSRA ÁTALAKÍTOTT VÁLTOZATÁVAL BŐVÜL. A TERV IDÉN FEBRUÁRRA VÁLT VALÓSÁGGÁ.

Történelmi pillanat a Magyar Honvédségnél

TÁGULÓ HORIZONT

TÖRTÉNELMI PILLANATNAK NEVEZTE DR. SIMICKÓ ISTVÁN HONVÉDELMI MINISZTER A MAGYAR HONVÉDSÉG KÉT ÚJ SZÁLLÍTÓ REPÜLŐGÉPÉNEK MEGÉRKEZÉSÉT AZ MH 59. SZENTGYÖRGYI DEZSŐ REPÜLŐBÁZISON BEMUTATOTT AIRBUS A319-ESEK HADRENDBE ÁLLÁSA EGYBEN A LÉGI SZÁLLÍTÁSI KÉPESSÉG BŐVÜLÉSÉT IS JELENTI.

Megkezdődött az új honvédségi eszközök bemutatása. A Magyar Honvédség két új szállító repülőgépe, az Airbus A319-esek, februárban érkeztek a Magyar Honvédség 59. Szentgyörgyi Dezső Repülőbázisára. A gépek a Magyar Honvédség repülőeszközparkjának bővítését szolgálják, és a légiszállítási képesség növelését is jelentik.

Magyar Honvéd

Speciális szakutóást szerettek

MENTÉS CIPÓKANALLAL

Az új típusú mentőrepülőgépek a pápai repülőtéren tartottak egy speciális szakutóást szerettek. A képek a repülőgépek és a személyzetet mutatják.

Hadtörténelmünk merítőköve

AFGÁN EMLÉKEK

Az afgán hadtörténelmi merítőköve. A képek a katonákat és a helikoptereket mutatják.

Száz év a hadtörténelmi szolgálatban

CENTENÁRIUMI TERVEK

A képek a hadtörténelmi szolgálatban és a centenárium tervekhez kapcsolódnak.

14 Kanadai specialisták segítségével tanulták meg a pápai repülőtér tűzoltói a C-17-esek szűk helyeiről történő mentést.

26 A magyar katonai repülők afganisztáni szerepvállalásáról tartott előadást a szolnoki helikopterbázis parancsnoka.

30 2012-ben vette kezdetét az első világháborús veszteséglista összeállítása. A nagyszabású munka a végéhez közeledik.

**A MAGYAR HONVÉD
MAGAZIN KÖVETKEZŐ
SZÁMA
2018. MÁRCIUS 17-ÉN
JELENIK MEG.**

HM ZRÍNYI
TÉRKÉPÉSZETI ÉS KOMMUNIKÁCIÓS
SZOLGÁLTATÓ KÖZHASZNÚ NONPROFIT KFT.

HADERŐ

Táguló horizont 4

NAGYVILÁG

Radar 10

Missziós hírek 12

SEREGSZEMLE

Mentés cipőkanállal 14

Januárban történt 20

Hűséggel szolgálni 24

Afgán emlékek 26

Centenárium tervek 30

A valóság talaján 36

HADITECHNIKA

Szívátültetés 38

Saját erőből 42

Drónvadászat 46

HÁTORSZÁG

Csendes Kelet 50

Hadisírgondozó civilek 56

Pokoljárás 60

Közérdekű 62

**A Honvédelmi
Minisztérium magazinja
XXIX. évfolyam 2018. 2. szám**

Kiadja a HM ZRÍNYI Térképészeti
és Kommunikációs Szolgáltató
Közhasznú Nonprofit
Korlátolt Felelősségű Társaság.

Felelős kiadó:

Benkóczy Zoltán
ügyvezető

Nyomtatás:

A kft. saját nyomdájában

Felelős vezető:

A kft. ügyvezetője

Szerkesztőség: 1087 Budapest,
Kerepesi út 29/B Postacím: 1440
Budapest, Pf. 22 Tel.: 459-5305,
HM: 27-913 fax: 314-2432
E-mail: magyarhonved@armedia.hu
facebook.com/MagyarHonved

Főszerkesztő:

Feith László

Szerkesztő – újságíró:

Trautmann Balázs

Tervezőszerkesztő:

Gábor Mariann

Olvasószerkesztő:

Győri László

Korrektor – hírszerkesztő:

Sinka István

Régió-tudósítók:

Galambos Sándor, Kálmánfi Gábor

Fotóriporterek: Dévényi Veronika,
Rácz Tünde, Tischler Zoltán, Tóth László

E havi magazinunkat

Feith László **szerkesztette**

Borítófotó: Tischler Zoltán

ISSN: 0865-6932

Lapunk az Európai Katonai Sajtósövetség
(European Military Press Association) tagja

Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta
Rt. Hírlapüzletága (1089 Bp. VIII.,
Orczy tér 1.), előfizethető valamennyi
postán, kézbesítőknél, e-mailben:
hirlapelofizetes@posta.hu,
faxon: 303-3440.

További információ:

06-80-444-444

56 Az első és második világháborús
hadisírok ápolását az adott
településeken lakók is
szívügyüknek tekintik.

Történelmi pillanat a Magyar Honvédségnél

TÁGULÓ HORIZONT

TÖRTÉNELMI PILLANATNAK NEVEZTE DR. SIMICSKÓ ISTVÁN HONVÉDELMI MINISZTER A MAGYAR HONVÉDSÉG KÉT ÚJ SZÁLLÍTÓ REPÜLŐGÉPÉNEK MEGÉRKEZÉSÉT. AZ MH 59. SZENTGYÖRGYI DEZSŐ REPÜLŐBÁZISON BEMUTATOTT AIRBUS A319-ESEK HADRENDBE ÁLLÁSA EGYBEN A LÉGI SZÁLLÍTÁSI KÉPESSÉG BŐVÜLÉSÉT IS JELENTI.

Még tavaly decemberben jelentette be dr. Simicskó István honvédelmi miniszter azt a soron kívüli beszerzést, amelynek keretében honvédségünk két, korábban a polgári légi forgalomban használt utasszállító repülő katonai alkalmazásra átalakított változatával fog bővülni. A Zrínyi 2026 honvédelmi és haderő-fejlesztési program részeként megfogalmazott terv idén februárra vált valósággá, amikor is a gépek két, egymást követő napon megérkeztek a kecskeméti repülőbázisra.

Mint ismeretes, a légi szállítási feladatokat eddig An-26-osokkal végezték katonáink, ám mostanra a 35–40 éves gépek üzemeltetése, nagyjavítása gazdaságtalanná vált. Éppen ezért volt szükség olyan megoldásra, amelynek köszönhetően nemcsak gazdaságosabban, de teljesen önállóan is képes biztosítani a

Magyar Honvédség a missziókban szolgáló honvédek ki- és hazautaztatását. Mindemellett az sem volt utolsó szempont, hogy bármilyen váratlan esemény (például természeti katasztrófa) esetén a magyar állampolgárokat szintén haza tudják hozni, mi több, az esetlegesen szükséges egészségügyi szakellátásukat – a

modulárisan beépíthető egészségügyi felszerelések révén – akár már a gép fedélzetén megkezdhezzék.

A felsorolt kívánalmaknak tökéletesen megfelelő Airbus A319-esek korábban egy polgári légitársaság kötelékébe tartoztak, ám a vállalat csődje miatt az utasszállítókat értékesítették. A honvédség által megvá-

sárolt két gép előbb Olaszországban, majd Csehországban esett át azokon az átalakításokon (például festés, műszaki berendezések beépítése), amelyek a katonai alkalmazáshoz elengedhetetlenek voltak. Az új szerzemények január–február fordulóján érkeztek meg Kecskemétre, majd a hivatalos átvételt követően a

A Magyar Honvédség Airbus A319-es repülői 126 katonát, s az utazók felszereléseit (összesen 12 tonna súlyt) képesek elszállítani, mintegy 7000 kilométeres távolságra, közel 830 km/h utazósebességgel.

sajtó munkatársai is megtekinthették a szállítóflotta új gépeit.

Dr. Simicskó István honvédelmi miniszter a bemutatón úgy fogalmazott: történelmi pillanat részei lehetünk, és ez örömmel tölt el mindannyinkat, különösképpen a katonákat. Beszédében hangsúlyozta, hogy ezek az Airbusok nem kor-

mánygépek, a Magyar Honvédség hadrendjébe kerültek, és a Magyar Honvédség fogja használni mindkettőt. A többfunkciós gépeknek köszönhetően hazánk immáron rendelkezik az önálló csapatszállítás képességével is.

– A légi szállítási képesség fontos, különösen a mai modern világban –

mutatott rá a tárcavezető, majd hozzátette: a most beszerzett 8–9 éves repülőgépek megfelelő állapotban vannak ahhoz, hogy kiszolgálják a Magyar Honvédség csapatszallító igényeit. Ez különösen fontos ez idő tájt, amikor hazánk négy földrészen vesz részt missziókban mintegy ezer katonával, akiket a küldetésük hely-

színe, majd a külszolgálat végeztével haza kell szállítani.

Dr. Benkő Tibor vezérezredes, a Honvéd Vezérkar főnöke az Airbusok érkezése kapcsán szintén a pillanat történelmi jelentőségét emelte ki.

– Az A319-esek megfelelnek a mi követelményeinknek, mindazokkal a paraméterekkel rendelkeznek, amelyekre jelenleg szükségünk van. Ezek a gépek modulárisan átalakíthatók; korszerű, modern, nagy távolságokon is komfortos szállítást biztosító repülőeszközök – mondta a vezérezredes. Ugyanakkor azt is hangsúlyozta: önmagában a gép kevés, s ennek megfelelően a Zrínyi 2026 honvédelmi és

haderő-fejlesztési program sem csupán a technikáról szól, hanem arról is, hogy az ezeket az eszközöket kiszolgáló, üzemeltető katonák elismertek legyenek. Emellett megkapják mindazt a támogatást, lehetőséget, amely ahhoz kell, hogy a tudásuk legjavát nyújthassák.

A sajtótájékoztatón elhangzott: a Zrínyi 2026 program keretében 2026-ra olyan módon kívánják felvértezni képességekkel a Magyar Honvédséget, hogy az hazánk biztonságát a lehető legnagyobb mértékben garantálhassa, s egyúttal a térség meghatározó haderejévé is váljon.

PIRANHA-GYŐZELEM

Románia egymilliárd dollárért vásárolt páncélozott szállító-járműveket az amerikai General Dynamics European Land Systems vállalattól. Szomszédunk hadereje így 227 Piranha V-ös járművel bővíthet, amelyeket a szerződés értelmében helyben, az Uzina Mecanica Bucuresti üzemében gyártanak majd. A 8×8-as kerékképletű, 1000 kilométeres hatótávolságú gumikerekes jármű a vezető, az irányzó és a parancsnok mellett nyolc, teljesen felszerelt lövészkatonát szállíthat. Az egyelőre nem ismert, hogy milyen toronnyal és fegyverzettel állnak hadrendbe a román „ragadozóhalak”, de a nehézgéppuska és a 40 milliméter űrméretű gránátvető mellett akár irányított páncéltörő rakéta is része lehet az arzenálnak.

General Dynamics ELS

TENGERFÜRKÉSZ – PILÓTA NÉLKÜL

Távolról irányítható haditengerészeti felderítő repülőgép közös kifejlesztéséről állapotott meg a Naval Group és az Airbus Helicopters. Az SDAM- (système de drone aérien marine – haditengerészeti felderítő drónrendszer) projekt első lépése a jövőbeni forgószárnyas lehetséges változatainak vizsgálata, illetve a gépekhez fűződő kockázati tényezők feltárása. A francia haditengerészet olyan – az amerikai MQ-8B-hez és az osztrák Schiebel Camcopter S-100-ashoz hasonló – helikoptert keres, amely nemcsak a jövőbeli közepes méretű fregattok, hanem más, már hadrendben álló hadihajók fedélzetéről is üzemeltethető lesz. A program alapja az Airbus Helicopters már 2005 óta fejlesztés alatt álló VSR700 forgószárnyasa.

Airbus Helicopter

G36-OSOK LITVÁNIÁNAK

A Heckler & Koch, valamint a litván fegyveres erők képviselői 13 millió euró értékű szerződést írtak alá az év elején; a dokumentum értelmében a balti ország hadserege, határőrsége és nemzetőrsége vehet majd G36-os gépkarabélyokat. A beszerzéssel megvalósulhat az egységesítés: a hadsereg és a határőrség 2006 óta eddig is ilyen lőfegyverrel látta el állományát, de a nemzetőrség most cserélheti le a Svédországtól ajándékba kapott Ak 4-eseket (azaz licenc alapján gyártott Heckler & Koch G3-asokat). Ez egyben kaliberváltást is jelent: míg a régi gépkarabélyok a 7,62×51 milliméter űrméretű NATO-lőszert használták, addig a G36-osok már a kisebb, 5,56×45 milliméteres űrmérettel készülnek. A pontos darabszám nem ismert, de az igen, hogy az első szállítmány már 2018-ban Litvániába érkezik.

Litván védelmi minisztérium

KA-27M-EK A BALTI-TENGER FELETT

Átvehette az első, modernizált Kamov Ka-27M „Helix” helikopterét az orosz balti-tengeri flotta. A jelentősen növelt harcértékű forgószárnyasok már FH-A fázisvezérelt radarral, új, digitális adatátviteli rendszerrel, továbbfejlesztett mágneses és akusztikus felderítőeszközökkel, elektromos felderítő- és hadviselési berendezéssel rendelkeznek. A fegyverzet nem változott, így a tengeralattjárók ellen az 50 és 250 kilogrammos PLAB mélységi bombák, az AT1-MV irányított torpedó és az APR-23 rakéta alkalmazható. A Donszkoje légibázisra került első helikoptert még idén egy újabb példány követi; a két helikopterrel a hajófedélzeti és műveleti tesztrepüléseket végzik el.

Orosz védelmi minisztérium

JAGM: AZ ELSŐ TESZTEK

Az amerikai haditengerészet megkezdte a jól bevált AGM-114 Hellfire, az AGM-65 Maverick és a BGM-71 TOW, földi célpontok elleni, irányított rakéták utódjának légi tesztelését. Az egységes levegő-föld rakéta (Joint Air-to-Ground Missile – JAGM) nevet kapott fegyverrendszert a múlt év decemberében egy AH-1Z Viper harci helikopterre függesztették. A próbarepülések során vizsgálták a helikopter és a rakéta közötti adatkommunikációt, a fegyver kombinált, félaktív lézeres és mikrohullámú frekvencián dolgozó keresőfejének működését, a célok felderítését és befogását. A tervek szerint még 2018 első felében megtörténnek az első éleslövészetek is a JAGM prototípusaival.

Amerikai haditengerészet

Y-20: FLOTTABŐVÍTÉS

Kínai hírigyűzőségi jelentések szerint legalább öt Hszian Y-20 stratégiai teherszállító repülőgépet vett át a kínai népi légierő 2017 végén. Az információk szerint az új gépek Nyugat-Kínába, egészen pontosan Szecsuán tartományba kerültek. Az Y-20-asokat Qionglai város katonai repülőterén kapták lencsevégre, ott, ahol a 4. szállítógép-hadosztály 12. ezrede települt. Érdeemes megjegyezni, hogy a hivatalos hadrendbe állítás (2016) óta most először fotóztak le egyszerre ötöt ebből a géptípusból. A négy orosz Szolovjev D-30KP-2 hajtóművel felszerelt, 66 tonnányi teherrel felszállni képes Y-20-asokkal a régebbi, turborprop Hszian Y-7 (An-24) és Shanhszi Y-8 (An-12) szállítógépet váltják fel.

Global Times

OKTATNI ► INDULNAK

Építsék tovább a magyar katonákba vetett bizalmat, a Magyar Honvédség iránti megbecsülést, erősítsék országunk nemzetközi tekintélyét! – köszönt el az MH Összhaderőnemi Parancsnokság parancsnoka nevében is az Afganisztánba induló egyéni tanácsadócsoporthoz dr. Bali Tamás ezredes, az MH 86. Szolnok Helikopterbázis parancsnokhelyettese. Az Eltökélt Támogatás Művelet (Resolute Support Mission – RSM) keretében küldetést teljesítő tízfős kontingens katonáit családtagjaik, barátaik és kollégáik jelenlétében búcsúztatták. Kovács Krisztián alezredes, a csoport parancsnoka elmondta: a következő hónapokban az afgán légierő 311-es helikopter-zászlóalja szállítóhelikopteres alegységénél szolgálók mentorálását végzik.

Kép és szöveg: Galambos Sándor

BALESETNÉL ► SEGÍTETEK

Súlyos közúti balesetnél segítettek az MH KFOR Kontingens 17. váltását és az új Role 2-es komplexumot meglátogató magyar katonai küldöttség tagjai a pristinai repülőtérre vezető úton. A delegáció három orvosa – dr. Fejes Zsolt ezredes, az MH Egészségügyi Központ Védelem-egészségügyi Igazgatóság védelem-egészségügyi stratégiai tervezőosztályának vezetője, dr. Löcher Zsuzsanna alezredes, főorvos, az MH Összhaderőnemi Parancsnokság Egészségügyi Főnökség főnökhelyettese és dr. Zsíros Éva százados, az MH Egészségügyi Központ Védelem-egészségügyi Igazgatóság védelem-egészségügyi stratégiai tervezőosztályának tisztje – azonnal megkezdték a tömegbaleset sérültjeinek ellátását, a magyar kontingens katonái pedig a forgalomszabályozásban segítettek.

Jánosi Eszter hadnagy; fotó: dr. Fejes Zsolt ezredes

KÉSZENLÉTBEN ►

Ünnepélyes keretek között adta át Tim Radford altábornagy, a Szövetséges Gyorsreagálási Hadtest parancsnoka a NATO Reagáló Erők (NATO Response Force – NRF) 18. váltása szárazföldi komponens-parancsnokságának készenléti feladatait Roberto Perretti altábornagynak, a NATO Gyorsreagálási Hadtest – Olaszország (NATO Rapid Deployable Corps – Italy; NRDC-ITA) parancsnokának, az itáliai Solbiate Olonában. Az ünnepségen az olasz hadsereg és az európai NATO-parancsnokságok több magas rangú tisztségviselője is megjelent. Az NRF-ben a keretnemzet Olaszország mellett további tizenkét állam (köztük hazánk) járul hozzá a feladatok ellátásához. A magyar kontingens készenléti szolgálata ez év végéig tart.

Kép és szöveg: honvedelem.hu

A KFOR számára egy új, kórházszerű egészségügyi ellátólétesítmény (Medical Treatment Facility – MTF) megnyitásával kezdődött az esztendő a pristíni Film City táborban. Az átadás alkalmából rendezett szalagátvágó ünnepséget a KFOR parancsnokhelyettese, Csombók János dandártábornok vezetésével tartották. Az új ellátóközpont egy Basic Role-2 szintű létesítmény, amely a KFOR kezdeti sebészeti reagálóképessége, s a különböző sebészi beavatkozások (élet-, végtag- és funkciómentő sebészet, valamint a sürgősségi eseteknél alkalmazott eljárások) elvégzésére alkalmas. A létesítmény a KFOR-ban csapatokkal részt vevő államok, illetve a NATO Támogató és Beszerzési Ügynöksége együttműködésével valósult meg, s létrejöttében a Luxemburg részéről felajánlott nemzeti adománynak is nagy szerepe volt.

Kép és szöveg: jfcnuples.nato.int/kfor

◀ ÚJ ELLÁTÓKÖZPONT PRISTINÁBAN

Januárban tartották a Trident Jaguar 2018 elnevezésű gyakorlat műveleti szintű válságreagáló tervezési (Crisis Response Planning – CRP) fázisát. A CRP keretében, a gyakorlaton részt vevő állományok, a Többnemzeti Összhaderőnemi Parancsnokság – Ulm és a NATO Gyorsreagálású Hadtest – Görögország (NRDC Greece) egy-egy műveleti összekötő felderítőcsoportja (Operational Liaison Reconnaissance Team – OLRT) hajtott végre feladatokat az Összhaderőnemi Hadviselési Központ (Joint Warfare Centre – JWC) kiképzőbázisán, a norvégiai Stavangerben. Az egyik OLRT-t Fucsku Sándor vezérőrnagy, az ulmi Többnemzeti Összhaderőnemi Parancsnokság parancsnokhelyettese, a másik csoportot a spanyol Fernando Barron Clavet dandártábornok, az NRDC-Greece törzsfőnökének műveleti helyettese vezette.

Inci Kucukaksoy, JWC-tájékoztatótízt; fotó: Stephen Olsen őrnagy

◀ MEGTERVEZTÉK A GYAKORLATOT

Remco Willem Blom dandártábornok, a holland fegyveres erők egészségügyi szolgálatfőnöke – Albert Riedstra ezredes, a stratégiai katonaegészségügy főnöke, valamint Michel Brevink, a Katonaegészségügyi Szakértői Központ parancsnoka kíséretében – szakmai látogatást tett a budapesti NATO Katonaegészségügyi Kiválósági Központban (NATO KEKK). A vendégeket Fazekas László ezredes, a NATO KEKK

igazgatója, Salvatore Schmidt ezredessel, a központ igazgatóhelyettesével és az osztályvezetőkkel közösen tájékoztatta a NATO KEKK főbb projektjeiről, tevékenységeiről, jövőbeli célkitűzéseiről és jövőképeiről.

Honvedelem.hu; fotó: a NATO KEKK facebook-oldala

◀ BUDAPESTI LÁTOGATÁS

Speciális szaktudást szereztek

MENTÉS CIPŐKANÁLLAL

NEHÉZ ELHINNI, HOGY EGY
AKKORA STRATÉGIAI
TEHERSZÁLLÍTÓ REPÜLŐGÉP
MINT AMILYEN A PÁPÁN IS ÁLLOMÁSOZÓ
BOEING C-17A GLOBEMASTER III,
OLYAN SZŰK HELYEK IS AKADNAK,
AHONNAN CSAK SPECIÁLIS SZAKTUDÁSSAL ÉS
FELSZERELÉSSEL MENTHETŐK KI A BENNRAGADTAK...

Pedig akadnak: rögtön három is. De ne szaladjunk ennyire előre, lépünk be a 2016 novemberében átadott, patikatisztaságú hangárkomplexm ajtaján. A területet a 02-es oldalszámú, ékalakú felségjel-
 lellátott C-17-es uralja. A hangár bal oldalán gyakorlóba öltözött katonák állnak, mellettük pedig kötelek, csigák, beülők sorakoznak halomban – ezek az angol nyelven folyó speciális kiképzés eszközei.

A bázisrepülőtér tűzoltóinak továbbképzésére azért volt szükség, mert a C-17-es szárnyában elhelyezett üzemanyagtartályok karbantartása veszélyes munkának számít. Hamarosan pedig Pápán is végezhetnek majd ilyen jellegű tevékenységet a

Boeing cég szakemberei, tehát a tűzoltókat szintúgy fel kell készíteni az esetleges mentési feladatokra. Ehhez nyújt megfelelő háttérrel a „szárnyas gyakorlótér”, azaz maga a gép, s ezt segítik a kanadai RONIN Safety & Rescue cég oktatói is.

CSAPATMUNKA

– A Pápán települt stratégiai légi szállítási képesség (Strategic Airlift Capability – SAC) keretében itt állomásozó három C-17-es repülőgép műszaki kiszolgálása a Boeing cég szakembereire hárul. A repülőgép szűk helyein történő munkavégzés biztosításához viszont el-

engedhetetlen, hogy rendelkezünk megfelelően kiképzett és felszerelt mentőszeméllyel is, ezért az amerikai vállalat jelezte a felkészítés megszervezésének és lebonyolításának szükségességét – mondta Vicai Zoltán alezredes, az MH Pápa Bázisrepülőtér parancsnokhelyettese.

Az igény teljesen érthető, hiszen az olykor résnyi nyílásokban dolgozó szerelők veszélyes anyagokat is használnak, s bármikor előfordulhat, hogy munka közben elájul, rosszul lesz, vagy olyan balesetet szenved egy szakember, amikor azonnali beavat-

Vici Zoltán alezredes

kozásra, segítségre van szükség. A repülőgépben három ponton található a munkavégzés szempontjából kockázatot jelentő szűk helyek: ilyenek a padlózat alatti szerelőalagút, a farokrész szerelőjárata, illetve a szárnyban található üzemanyag-cellák.

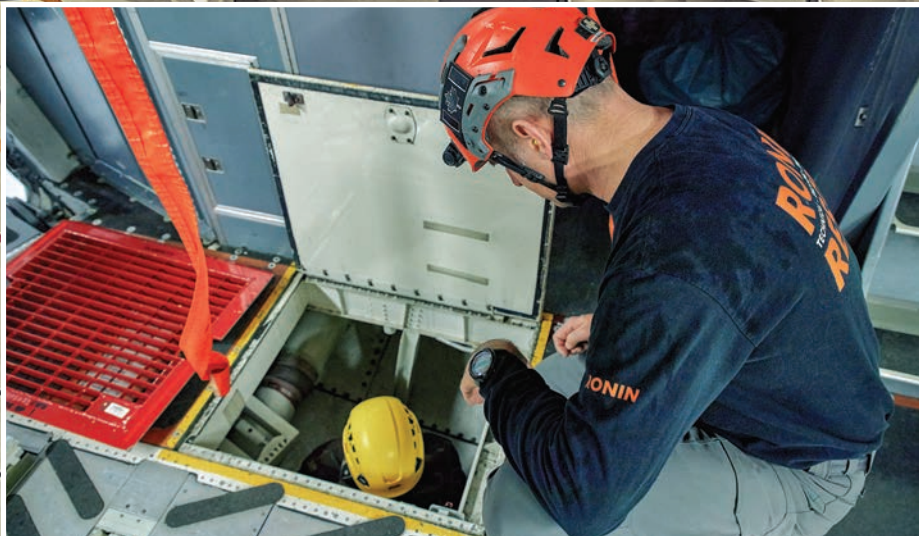
– Kézenfekvő volt, hogy a jövőben a pápai repülőtéri tűzoltószolgálat személyzete végezze a mentési feladatokat, akiket azonban ez ideig nem készítettek fel szűk helyekről történő kimenekítésre, sőt, korábban az ehhez szükséges felszereléssel sem rendelkeztek. Ezért a NATO Légiszállítást Kezelő Programirodájával (NAMPO) közösen határoztuk el, hogy külső, kifejezetten ezzel a területtel foglalkozó szakértőkkel oldjuk meg a képzést.

A NAMPO a megfelelő képességekkel rendelkező cégek felkérése, majd a pályázatok értékelése után a kanadai RONIN Safety & Rescue-t bízta meg a feladattal – tudtuk meg a parancsnokhelyettestől.

A Pápara érkezett szakemberek előbb betanították a magyar állományt, majd a legjobbakból – a „Képezd a kiképzőt!” elvnek megfelelően – egy rövid, kétnapos programot és persze az elengedhetetlen vizsgákat követően, oktatói jogosultságokkal rendelkező specialistákat faragtak. Ők a későbbiekben immár a teljes repülőtéri tűzoltóállományt felkészíthetik, hogy ezt a „speciális mentőszolgálatást” biztosítani tudják

Pákozdi László
főtörzsőrmester

a Boeing számára. A most lezárult, egyhetes program befejezése után tizenketten rendelkeznek megfelelő jogosultságokkal arra, hogy kifejezetten a C-17-es típuson, ám a legmagasabb szinten mentési feladatokat végezzenek.

Vicai alezredes kiemelte: a képzéshez, valamint a mentéshez nélkülözhetetlen eszközöket a NAMPO szerezte be, míg a beszállítás és a szükséges, évenkénti szigorú bevizsgálás egy magyar cég feladata lesz.

MAGYAR SZEMMEL

A leendő magyar instruktorok egyike, Pákozdi László főtörzsőrmester elmondta, hogy a képzés során tizenegy társával együtt a különleges eszközökkel, elsősorban az alpinetnikai felszerelésekkel végzett műveleteket gyakorolták. Az újonnan szerzett ismeretek közül elsők közt említette a személyek csörlők segítségével történő kimentését, amikor csörlőket és emelőket használva egy kötéltech-

nikai rendszert építenek ki, majd a sérültön elhelyezett „mentési pontok” segítségével kiemelik az illetőt a szűk helyről. Ilyen szempontból szintén izgalmas helyszín a függőleges vezérsík, aminek belsejében egész a tetejéig feljuthat az ember. A most tanultaknak köszönhetően azonban a pápai tűzoltók immár le tudnák hozni a földre azt is, aki ott bajba kerül. A főtörzsőrmester hangsúlyozta: a tanultakat más mentési munkálatok során szintén fel tudják majd használni. Az elsajátított kötéltéchnikákat például éppúgy alkalmazhatják magasból történő menekítés alkalmával, mint akkor, ha a sérültet mély és szűk helyről kell kiemelniük.

– A tanultakat a saját képzési területünkbe is be fogjuk építeni – tette hozzá mindehhez Pákozdi László, akitől megtudtuk, hogy négyen kaptak kiképzői képesítést, s ők fogják a bázisrepülőtér többi tűzoltóját is a szükséges oktatásban részesíteni.

CSINÁLJUK ÉS TANÍTJUK

– A RONIN Safety & Rescue munkatársai jellemzően a kanadai fegyveres erőktől vagy a polgári mentőszolgálatoktól érkeztek, többségük egykori vagy jelenleg is aktív, hivatásos tűzoltó. Vannak, akik a mentőszolgálattól jöttek vagy éppen városi környezetben láttak el kutató-mentő feladatokat.

– Lényegében mi valóban azt oktatjuk, amit nap, mint nap csinálunk. Ezt a tudást adjuk át a Magyar Honvédségnek is – mondta Don Robinson oktató, a kiképzésért felelős csapat vezetője. Hozzátette: megmutatták és meg is tanították, hogyan kell a Globemaster III-as különböző szűk részeiben elérni a beszorult vagy magatehetetlen személyeket, s ezek után már a magyar tűzoltók is képesek lesznek a gyors és hatékony beavatkozásra.

– Ami persze a gyakorlatban korántsem egyszerű. Először is,

odabent sötét uralkodik, s nem sok hely van a mozgásra, sem pedig a bajbajutott mozgatására. Ha például az üzemanyag-tartály celláiban valaki belélegzi a kerozin gőzét vagy

egyéb okból ott lesz rosszul, akkor egy pokolian nehéz és bonyolult feladatsorral kell megbirkózniuk a tűzoltóknak. Mi azért vagyunk itt, hogy mindehhez megkapják a megfelelő

képzést a mentésben részt vevők, és profi módon tudják használni a speciális eszközöket is – jegyezte meg a kanadai szakember.

Csapata egyébként főként kötéltechnikai eszközöket és módszereket használ a mentést végző tűzoltó biztosítása és a sérült kiemelése érdekében. A munkavégzés során folyamatosan mérik a levegő gáztartalmát is, hiszen a mérgező gázok veszélyesek lehetnek!

– Mi többnyire speciális légzőkészülékeket használunk. A tűzoltók általában a hátukra rögzített légző palackokkal küzdenek a lángokkal, ez a technika azonban itt nem megfelelő, sőt, ellehetetlenítené a munkavégzést, ha igazán szűk helyen kell dolgozni. Ilyenkor célszerűbb a tűzoltót egy hosszú, vékony, rugalmas csövön keresztül ellátni friss levegővel – hangsúlyozta Don Robinson.

A kanadai szakembereknek persze a képzés előtt volt alkalmuk alapo-

san megvizsgálni és feltérképezni egy pápai C-17 Globemaster III-as belső terét. Felmérték, hogy a legszűkebb helyeken milyen eszközökkel és módszerekkel lehet legeredményesebb a mentés. Az oktatást tehát már minden részletében kidolgozott forgatókönyv alapján tudták megkezdeni és végrehajtani. S hogy milyenek voltak a tanulók? Nos, Don Robinson szerint a magyar tűzoltók keményen odatették magukat, látszott rajtuk, hogy érdeklik őket az új dolgok, s összességében igazán élvezetes volt együtt dolgozni a csapattal. – Csodálatos az a vendégszeretet is, amivel fogadtak bennünket – summázta benyomásait a kanadai oktatók vezetője.

TANÁCSKOZÁS SZENTENDRÉN

Tenni kell azért, hogy a honvédelem ne csak elméletben, hanem a gyakorlatban is nemzeti ügy legyen, s ennek egyik útja a Magyar Honvédség társadalmi elfogadottságának növelése – mondta dr. Simicskó István honvédelmi miniszter Szentendrén, az MH Altiszti Akadémián, a fővárosi és a megyei kormány megbízottakkal folytatott egyeztetésen. A tárcavezető hangsúlyozta, hogy a hús kormány megbízottból már tizenegyen vállalták az önkéntes tartalékos szolgálatot; az újjászervezett tartalékos rendszerben jelenleg több mint hatezren szolgálnak, a cél pedig, hogy a létszám elérje a húszezer főt.

Nyulas Szabolcs; fotó: Dévényi Veronika

A HONVÉD VEZÉRKAR FŐNÖKÉNEK ÚJ HELYETTESEI

Ünnepi állománygyűlés keretében mutatta be dr. Benkő Tibor vezérezredes, a Honvéd Vezérkar főnöke új helyetteseit a Honvédelmi Minisztérium Balaton utcai objektumában. Huszár János altábornagy – miután átadta az MH Összhaderőnemi Parancsnokság parancsnoki beosztását – a Honvéd Vezérkar főnökének helyetteseként folytatja munkáját; a szintén ezen a rendezvényen bemutatott Szabó István vezérőrnagy pedig a Honvéd Vezérkar főnökének koordinációs helyetteseként dolgozik majd. A két tábornoktól a vezérkar főnöke azt várja, hogy legjobb tudásuk szerint dolgozzanak a Zrínyi 2026 program keretében megvalósuló fejlesztések sikere, ezáltal a Magyar Honvédség erősödése, valamint Magyarország biztonságának megőrzése érdekében.

Faragó Fanny; fotó: Tischler Zoltán

NAGYÜZEM A LŐTÉREN

Mozgalmas napokat tudhattak maguk mögött az MH KFOR Kontingens 18. váltásának misszióba készülő katonái. A szomódi lőtérben ugyanis valamennyien „átettek a tűzkeresztségen”, azaz végrehajtották a kötelezően előírt komplex, lövészetel egybekötött kiképzési foglalkozásokat. A felkészülés legfontosabb célja a már egyénileg elsajátított képességek raj- és szakaszkötelékben történő alkalmazása, illetve az alegységek közötti összhang és együttműködés elmélyítése volt. A lövészetben pisztollyal, gépkarabéllyal, valamint távcsöves puskával is gyakoroltak a katonák. A 18. váltás felkészülése már a célegyenesben tart. A kontingens a tervek szerint az első negyedévből települ ki a balkáni hadszíntérre.

Kép és szöveg: Horváth Gábor hadnagy

CIPRUSRA GYAKOROLTAK

Szolnokon, az MH Béketámogató Kiképző Központban (MH BTKK) megkezdte felkészülését az a több mint negyven katona, akik az ENSZ Ciprusi Békefenntartó Misszió (United Nations Peacekeeping Force in Cyprus – UNFICYP) magyar kontingensének márciusi váltását adják. A kiképzés első két hetében az állomány elméleti foglalkozásokon – pszichológiai tréning, hadszíntér-, térképészeti és katonaföldrajzi ismeretek – vett részt, emellett az angol nyelvű rádió-hírváltás szabályait, a főbb aknatípusokat és a ciprusi konfliktus jellemzőit is megismerte. A felkészítés magyar résztvevőikhez január végén szerb katonák is csatlakoztak, akik a 43. váltás állományával együtt teljesítenek majd járőrfeladatokat Cipruson.

Honvedelem.hu; fotó: MH BTKK

VEZETŐ ALTISZTEK A PARANCSNOKSÁGON

Az összhaderőnemi vezető altiszti tanfolyam hallgatói látogatást tettek az MH Összhaderőnemi Parancsnokságon (MH ÖHP), ahol a katonai szervezet felépítésével és vezetési rendjével ismerkedtek. A kurzus az altisztképzés legmagasabb szintje, amely a jövő zászlóalj-, illetve ezredszinten szolgálatot teljesítő vezénylőzászlósai számára jelent nemzetközileg elismert tanulási lehetőséget. A több hónapos oktatás során nagy hangsúlyt fektetnek a vezetési ismeretek elsajátítására is. Az MH Összhaderőnemi Parancsnokságra látogató 5. évfolyam hallgatóit Mihóczy Zoltán vezérőrnagy, a parancsnokság törzsfőnöke köszöntötte, majd az altisztek a tervezési és irányítási munkát bemutató előadásokon vettek részt.

MH ÖHP; fotó: Révész Csaba

AZ ELSŐ ÖNÁLLÓ REPÜLÉS

Már az új Zlin-242L kiképző-repülőgépen hajtotta végre első önálló repülését az MH 86. Szolnok Helikopterbázison Kiss László hadnagy. A Magyar Honvédség 2017-ben cserélte erre a korszerű géptípusra a régi Jak-52-es repülőit, az oktatók átképzését követően pedig hamarosan megkezdődött a jelöltek kiválasztása, és ez idő tájt javában zajlik a jövő pilótáinak gyakorlati felkészítése is. Az „újoncok” közül először a korábban az MH Pápa Bázisrepülőtéren légiforgalmi irányítóként szolgáló Kiss László hadnagynak adatott meg a lehetőség, hogy az oktatóval közösen repült feladatok után már csak önmagára utalva bizonyítsa felkészültségét.

*Szilágyi Zoltán alezredes
Fotó: Juhász Mariann zászlós*

PÉLDAÉRTÉKŰ EGYÜTTMŰKÖDÉS

A visegrádi négyek (Magyarország, Szlovákia, Csehország és Lengyelország) együttműködése olyan stabil közös értékeken alapul, amelyeket nem írhat felül semmi, s példaértékű Nyugat-Európa és a világ számára is – jelentette ki dr. Simicskó István honvédelmi miniszter Pozsonyban, azon a kétoldalú találkozón, ahol szlovák hivatali partnerével, Peter Gajdossal találkozott. A magyar tárcavezető a tanácskozást követő sajtótájékoztatón elmondta: vendéglátójával egyetértettek abban, hogy mindkét ország számára saját biztonságának garantálása a legfontosabb. Ugyanakkor leszögezték, hogy a két fél egyaránt elkötelezett a V4-ek további erősítése irányában, az értékelvűség és a kiállás tekintetében, amire a közös sors és a közös értékek megfelelő alapot jelentenek.

Honvedelem.hu/MTI; fotó: Rácz Tünde

HŐSÖKRE EMLÉKEZTEK

A parancsot teljesítő katonák az éhség, a fagy és a reménytelenség ellenére vissza akartak jutni az akkor már kényszerpályán vergődő országba, a hazájukba – mondta Vargha Tamás, a Honvédelmi Minisztérium parlamenti államtitkára azon a megemlékezésen, amelyet a doni katasztrófa 75. évfordulója alkalmából rendeztek a HM Hadtörténelmi Intézet és Múzeumban. A miniszterhelyettes beszédében rámutatott: a 20. század megannyi borzalma, több évtizednyi elhallgatás és elhallgattatás után kötelességünk tisztelettel emlékezni a 2. magyar hadsereg 75 évvel ezelőtt bekövetkezett tragédiájára. A megemlékezés során a résztvevők elhelyezték az emlékműnél a kegyelet koszorúit, valamint mécseseket gyűjtöttek a doni harcok áldozatainak emlékére.

Révész Béla; fotó: Tischler Zoltán

ÜLÉSEZETT A NATO KATONAI BIZOTTSÁGA

Brüsszelben tartották a NATO Katonai Bizottságának ez évi első, vezérkari főnöki szintű ülését, amelyen Magyarországot dr. Benkő Tibor vezérezredes, a Honvéd Vezérkar főnöke képviselte. A rendezvényen Jens Stoltenberg NATO-főtisztár mondott nyitóbeszédet, hangsúlyozva a szövetség előtt álló kihívásokat, és felvázolva a 2018. júliusi NATO-csúcstalálkozó főbb témáit. Ezt követően a vezérkari főnökök megtárgyalták az Európa déli területének biztonságához és stabilitásához történő katonai hozzájárulás további lehetőségeit, a NATO parancsnoki struktúra átalakításának feladatait. Dr. Benkő Tibor vezérezredes hozzászólásában támogatta a javasolt opciót, kifejezve, hogy Magyarország elkötelezett a szövetség átalakításában, a költségekhez való hozzájárulásban, illetve a szükséges szakértői állomány biztosításában.

Kép és szöveg: Honvéd Vezérkar

A GYAKORLATOKRÓL TÁRGYALTAK

Korom Ferenc vezérőrnagy, az MH Összhaderőnemi Parancsnokság parancsnoka szakmai látogatáson fogadta Timothy J. Daugherty dandártábornokot, az amerikai szárazföldi haderő Európában állomásozó katonai szervezete (USAREUR) törzsfőnökének műveleti helyettesét. A találkozón a résztvevők áttekintették a tavaly végrehajtott Saber Guardian gyakorlatsorozat tapasztalatait, amelyhez a Magyar Honvédség a szárazföldi haderőnem vonatkozásában a Brave Warrior és a Szentesi Fokos, a különleges műveletek területén pedig a Black Swan gyakorlatokkal csatlakozott. A látogatás alkalmat adott a további együttműködési lehetőségek megtárgyalására, valamint a Saber Guardian 2019 kiképzési célkitűzéseinek megfogalmazására is.

Torba Attila alezredes; fotó: Révész Csaba

KATONAI ATTASÉK A PETŐFI LAKTANYÁBAN

A Budapesten akkreditált véderő-, katonai és légügyi attasék idén először az MH vitéz Szurmay Sándor Budapest Helyőrség Dandár (MH BHD) és az MH Katonai Rendészeti Központ (MH KRK) bázisára látogattak el. Fogadásukat követően Baráth Ernő dandártábornok, az MH BHD parancsnoka az alakulat szervezeti felépítéséről, feladatrendszeréről, nemzetközi szerepvállalásáról és jövőbeli terveiről beszélt a vendégeknek. Mergancz Sándor dandártábornok, az MH KRK parancsnoka pedig a központ történetéről és rendeltetéséről tartott tájékoztatót. A laktanya alakulóterén a katonadiplomataik statikus bemutatón ismerhették meg az alakulatoknál rendszeresített eszközöket, gépjárműveket, majd ízelítőt kaptak a rendszerek és speciálisan képzett kutyáik munkájából.

Kép és szöveg: Faragó Fanny

PALOTAŐRÖK ÉVFORDULÓJA

Az MH Vitéz Szurmay Sándor Budapest Helyőrség Dandár 32. Nemzeti Honvéd Diszegységének állományába tartozó Honvéd Palotaőrök újjaalakulásának hatodik évfordulója alkalmából tettek látogatást, illetve tartottak ünnepi állománygyűlést a palotaőrök a Gödöllői Királyi Kastélyban. Az ünneplőket a kastély igazgatója, dr. Ujváry Tamás köszöntötte, s az épülethez erős szállal kötődő testőrségi hagyományokra utalva hangsúlyozta: a palotaőrök elődeinek hajdanán a Gödöllői Királyi Kastély az otthonuk volt. A rendezvényen a mai utódok a termeket bejárva megismerhették a királyi kastély testőrségi vonatkozásait, annak működését és egyenruháit. Az ünnepi állománygyűlésen elismerő oklevelet és emlékpajzsot adtak át az év palotaőrének választott Lakatos János szakaszvezető számára.

Takács Vivien; fotó: Tóth László

KOROM FERENC
VEZÉRŐRNAGY
VÁLTOTTA HUSZÁR
JÁNOS ALTÁBORNAGYOT
AZ MH ÖSSZHADERŐNEMI
PARANCSNOKSÁG ÉLÉN.
A BEOSZTÁS ÜNNEPÉLYES
ÁTADÁS-ÁTVÉTELÉN,
SZÉKESFEHÉRVÁRON,
OTT VOLT DR. SIMICSKÓ
ISTVÁN HONVÉDELMI
MINISZTER IS.

Parancsnokváltás
Székesfehérváron

HŰSÉGGEL SZOLGÁLNI

A rendezvényen a tárcavezető hangsúlyozta: a fejlődés időszakát következik a Magyar Honvédségnél. Nőtt a tárca költségvetése és jelentős források jutnak a Zrínyi 2026 honvédelmi és haderőfejlesztési programban rögzített modernizációra. Szavai szerint azokkal a fegyvernemi képességekkel kell rendelkezünk, amelyek megfelelnek a 21. század kihívásainak, s ha sikerül végigvinni a programot, akkor az a honvédség minden tagjának közös sikere lesz. Emlékeztetett: a cél az, hogy 2026-ig egy 30 ezer fős aktív honvédségi állomány mellett mintegy 20 ezer önkéntes tartalékos álljon szolgálatban. A területvédelmi elven

szerveződő önkéntesek jelenlegi létszáma már meghaladja a hatezer főt – tette hozzá. Szólt arról is, hogy 2024-re a honvédelmi költségvetés eléri majd a magyar GDP két százalékát, vagyis az ezermilliárd forintot.

A miniszter úgy fogalmazott: egy nemzeti közösség akkor lesz értékes, ha mindenki megtalálja benne a maga küldetését és helyét. Egy jó vezetőnek azokat az embereket is motiválnia kell, akik egyébként kevésbé aktívak, vagy kisebb a munkabírásuk.

– Meg kell próbálni nagy célokat megfogalmazni, és ezekhez megnyerni az embereket. Akkor tudunk sikeresek lenni, ha az emberek hisznek azokban a célokban, amelyeket

megfogalmaztunk – emelte ki dr. Simicskó István.

A leköszönő és az új parancsnokhoz fordulva kijelentette: fontos, hogy a vezetők jó viszonyt alakítsanak ki a személyi állománnyal, és ezt segítheti a kölcsönös tisztelet.

– Cselekvőképesnek kell lennie a parancsnoknak, és ezt fel kell tudnia mutatni. Rendelkezik a tudással és a látással, tudja, hogy mit akar, s ezt szakszerűen el is tudja mondani beosztottjainak – fűzte hozzá.

Huszár János altábornagy, leköszönő parancsnok beszédében elmondta, egy feszített időszakot hagyott maga mögött, ugyanakkor munkatársai áldozatos feladatvállal-

lásának köszönhetően sikerekről tud számot adni.

– Társadmunkának egy olyan haderőre van szüksége, amelynek tagjai kötelességtudóan végzik a feladatukat, nem hátrálnak meg a megpróbáltatások során, bajtársaikhoz – szűkebb és tágabb pátriájukhoz, családjukhoz, nemzetükhöz – hűen és a társadalom tagjaiban bizalmat ébresztve teljesítik szolgálatukat – hangsúlyozta.

Az altábornagy utódjához intézve szavait azt mondta: a szabályzó szerint működő és megfelelően reagálni képes parancsnokság vezetését adta át, ami alá olyan katonai szervezetek tartoznak, amelyek képesek feladataikat végrehajtani, legyen szó országvédelmi, békeművelési vagy akár katasztrófavédelmi feladatokról. Huszár János altábornagy a

Honvéd Vezérkar főnökének helyetteseként folytatja munkáját.

Korom Ferenc vezérőrnagy székfoglalójában azt ígérte, minden tőle telhetőt megtesz azért, hogy az MH Összhaderőnemi Parancsnokság rendszere jól kiszolgálja a Magyar Honvédséget, a hazát. Hozzátette: három fő pillérre helyezi saját munkavégzését. Az első a nemzeti érdekek képviselése, ami minden katona számára a legfontosabb direktíva.

– Hangsúlyozom, hogy kizárólag a csapatmunka – mint második pillér – lehet eredményes napjainkban, hiszen a „Rambók” kora lejárt, teljesen új kihívásokkal szembesülünk nap mint nap – mondta, hozzátéve, hogy például a hibrid hadviselés különböző szegmenseire is csak a „kollektív bölcsesség” adhat válaszokat.

A harmadik alapvető pillér a hit a munkában és annak eredményességében. Hozzáfűzte, a haderő-fejlesztési program történelmi lehetőséget jelent, amihez az is kell, hogy az azt megvalósítók higgyenek benne.

– A Zrínyi 2026 csak erős hittel, kitartó munkával, sok lemondással valósulhat meg, csak így válhat a Magyar Honvédség a régió egyik legütőképesebb haderejévé, amelynek valós, használható értékei és képességei vannak – hangsúlyozta az új parancsnok, aki eddig a Honvéd Vezérkar Hadművelési Csoportfőnökségének vezetője volt.

A rendezvényen dr. Simicskó István és dr. Benkő Tibor vezérezredes, a Honvéd Vezérkar főnöke emléktárgyat adott át a leköszönő és az új parancsnoknak áldozatos munkájuk elismeréseként.

Hadtörténelmünk mérföldköve

AFGÁN EMLÉKEK

A MÁSODIK
VILÁGHÁBORÚ ÓTA
ELŐSZÖR HAJTOTTAK
VÉGRE REPÜLÉSI
FELADATOKAT
HADMŰVELETI
TERÜLET
FÖLÖTT MAGYAR
KATONÁK: AFGANISZTÁN
TEHÁT FONTOS
MÉRFÖLDKÖVE LETT
HADTÖRTÉNELMÜNKNEK.

Teljesen megtelt a Stefánia Palota terme a Mindenki Hadtudomány Szabadegyetem legutóbbi előadásán. Már az előzetes regisztrációk száma miatt is nagyobb helyiségre kellett váltani: hiába, a helikopterek és Afganisztán két nagyon erős hívószónak bizonyult a Magyar Honvédséget és a katonai repülést figyelemmel kísérők, kedvelők körében. Dr. Koller József dandártábornok, az MH 86.

Dr. Koller József dandártábornok

Szolnok Helikopterbázis parancsnoka és egyben az MH Mi-35 Légi Kiképzés Támogató Csoport (Air Mentor Team – AMT) 2012. évi 7. váltásának vezetője számos volt kollegáját és előljáróját köszönthette a teremben, ahol a Magyar katonai repülők Afganisztánban című előadását tartotta – megannyi relikvia és az Afganisztánban viselt védőruházatok, felszerelések „társaságában”.

KEMÉNY TEREP

Nemcsak a szolnoki helikopterbázisnak, de a Magyar Honvédségnek, sőt, egész Magyarországnak büszkeséget jelenthet a magyar repülőkatona afganisztáni munkája, szögezte le megnyitójában Koller József dandártábornok, majd a műveleti terület bemutatásával folytatta előadását. Nem véletlenül, hiszen az Ázsia szívében fekvő ország zord körülményeivel legfeljebb történelmének változatossága versenyezhet. A helikopterpilóták számára elsősorban a magashegyi viszonyok, a gyorsan

változó időjárás, például a rendszeresen lecsapó homokviharok, illetve a kényszerleszállásra alkalmas területek korlátozott száma jelentette a legnagyobb kihívást. Azt is meg kellett szokni, tette hozzá az előadó, hogy itt bizony – nagyobb magasságban és változó hőmérsékleten, a 3-4000 méteres hegycsúcsok között manőverezve – a helikopter is egészen másképp viselkedett, mint otthon, Szolnokon vagy a Dunántúl felett repülve. Ekkora magasságban a hajtóművek csak részben tudják leadni a teljesítményüket, a kormányok „felpuhulnak” és persze a maximális felszállótömeg is csökken – s mindez a betölthető üzemanyag mennyiségét és a függeszthető fegyverzetet egyaránt befolyásolja.

A műszakiak számára ugyanakkor a mindenhová beszivárgó, finom, púderszerű por jelentett leginkább pluszmunkát. A repülőtechnikának az ilyen jellegű szennyeződés rendkívüli mértékben árt, így a forgószárnyasok bevetettségének folyamatos biztosítása érdekében a legaprólékosabb és leggondosabb karbantartásra volt szükség mindvégig.

A magyar katonai repülés tekintetében mérföldkönek bizonyult 2010 áprilisa, amikor az ázsiai ország fővárosában, Kabulban megkezdte munkáját az MH Mi-35 Légi Kiképzés Támogató Csoport: a légierő

pilótái ugyanis a második világháború óta nem vettek részt harci cselekményben. Ahogyan telt az idő a nemzetközi környezetben és az amerikai légierő 438. expedíciós repülőszázadának kötelékében végzett munka során, úgy változtak a magyar hajózók, műszakiak hétköznapijai, teendői is. Az első évben mindenekelőtt kiképzési feladatokat hajtottak végre, s azokban még a harci helikopterek berepülése, valamint az afgán pilóták és repülő-műszakiak felkészítése kapta a fő hangsúlyt.

A kiképzések előrehaladtával viszont változott a kép: a magyar

szakemberek már a műveleti repüléseken is segítettek az afgán légierő munkáját. Koller József kiemelte: az expedíciós századot vezető amerikaiak hamar rájöttek arra, hogy az afgánok a kint lévő nemzetek katonái közül leginkább a magyarokra hallgatnak, így hamarosan ők váltak a vezető mentorcsoporttá. Természetesen ennek a bizalomnak is megvolt a (történelmi) háttere, illetve magyarázata.

– Olyan pilóták is akadtak az afgánok között, akikkel 25 évvel korábban, fiatal hallgatóként, Kirgizisztánban együtt tanultunk – indokolta a tábornok, s mindezt fényképes bizo-

nyítékkal, a Szovjetunióban készült, fekete-fehér csoportkép bemutatásával is prezentálni tudta az előadás résztvevőinek. A közös múlt révén valóban sok minden egyszerűbben megoldhatóvá vált a személyes, emberi kapcsolatokra nagyon érzékeny afgán hajózókkal, katonákkal történő együttműködésben.

Ennek során gyakran használták a magyarokra jellemző találékonyságnak, megoldóképességnek is. Így például jó szolgálatot tettek azok a – magyar kiképzők által szerkesztett, az afgán pilóták számára is könnyen és gyorsan értelmezhető – táblázatok, amelyek a helikop-

terek párnahatáson belüli és kívüli függésének meghatározásához szükséges súlysámvetés elkészítésében segítettek a jelölteket. A fákkal (alacsony magasságban) vagy fák nélkül (párnahatáson kívüli, nagyobb magasság) nyomtatott diagramok és adatok használatával sok baleset is megelőzhetővé vált. (Itt kell megjegyezni, hogy a párnahatás során a forgószárnyakkal „lenyomott” levegő a földnek ütközve visszaáramlik, emelőerőt adva így az alacsonyan lebegő helikopternek.)

Az amerikai partnerek – felismerve a magyar újítás előnyeit – szóvá is tették, hogy az iPad tableten saj-

nos nem tudják használni ezeket a nyomtatott lapokat. Az alkalmazás-fejlesztői vénával szintűgy megáldott magyar műszakiaknak azonban erre a problémára is volt megoldásuk. Hamar előálltak egy applikációval, miszerint, ha a pilóta megadta a gép oldalszámát (ugyanis minden forgószárnyas más-más saját tömeggel rendelkezik, a legnehezebb és a legkönnyebb gépek között például az elvégzett javítások, lemezelések miatt 600 kilogramm volt a különbség), továbbá a repülés induló- és célrepterét, akkor digitalizált módon is láthatta, hogy mennyi üzemanyaggal és fegyverzettel indulhat útnak a helikopter.

KETTŐS FELADAT

2011-ben aztán még tovább bővült a magyar katonai repülők jelenléte Afganisztánban: az iráni határhoz közeli Shindand légibázisán meg-

kezdte munkáját az MH Mi-17 Légi Tanácsadó Csoport (Air Advisory Team – AAT). Fő feladatuk az afgán Mi-17-es szállítóhelikopterek személyzeteinek kiképzése és továbbképzése, illetve a forgószárnyasok üzemeltetésével kapcsolatos műszaki tevékenység mentorálása lett. A repülőtér egyébként az afgán katonai pilótaképzés egyik legfontosabb helyszíne ma is: itt történik például a hajózók alapkiképzése Cessna 182T Turbo repülőgépekkel. Az első akadályt sikerrel vevő hallgatókra ezután a szakosodás vár: a merevszárnyúakra kerülők Cessna C208 Grand Caravan turboprop gépekkel, míg a forgószárnyasokra jelöltek MD530F könnyű gázturbinás helikopterekkel, majd Mi-171-esekkel repülhetnek. Utóbbiak képzésében a magyar szakemberek évekig részt vettek, a csoport 2014 őszén, a kilencedik váltás hazatérével fejezte be küldetését. A pihenő azonban nem sokáig tartott: 2015 ja-

nuárja már Kabulban találta az MH Resolute Support Mission Mi-17 Légi Tanácsadó Csoport első váltásának katonáit. E misszió tagjai jelenleg is az afgán repülőszázad mellett dolgoznak – az ő feladataikat segítve, mentorálva, kiképzésüket támogatva.

A műveleti területen végzett, cseppet sem veszélytelen feladat ellátására persze a magyar katonákat is alaposan fel kellett készíteni – emlékeztetett a dandártábornok. Speciális kiképzésük során többek között túlélőtanfolyamon, harctéri életmentő-, béketámogató-, lö-, magashegyi és speciális szakmai hajózáskiképzésen, illetve gépjármű-vezetési tréningen is részt vettek a jelöltek. Az Afganisztánban szerzett műveleti tapasztalatokat pedig Szolnokon is feldolgozták, ennek eredményeként a kiképzési metodika szintén bővült, s a felkészítés részévé vált a csehországi, ostravai helikopter-szimulátoros, valamint az ajtólovész-kiképzés is.

LÉGIMENTÉS

A magyar hajózók küldetésük során életmentésben is segédkeztek. Balla Tibor őrnagy, gépparancsnok, Dajka Attila százados, másodpilóta, Tóth Péter zászlós, fedélzeti technikus, Kise Zoltán százados, Mátyás Zoltán zászlós és Gecse Zoltán főtorzsőrmeister, ajtólovészek egy leszállás közben, improvizált robbanótesttel megsemmisített MD530F helikopter súlyosan megsebesült, amerikai és afgán személyzetének kimentését biztosították. A Heratból Shindandba tartó, tűzoltópalackokat szállító Mi-17-es és az öt kísérő magyar gép közvetlenül a felszállás után kapta a riasztást. A gyors kutatást követően először 600, majd megfelelő

helyet találva 70 méterre szállt le az amerikai személyzet vezette Mi-17-es, amelyről ezután egy fedélzeti lövész és egy tűzoltó sietett a két sérült pilótához. Az állapotuk és az 1350 méteres, magashegyi viszonyok miatt harctéri egészségügyi kiürítést (medical evacuation – MEDEVAC) kértek, amelyet két amerikai UH-60 Black Hawk-kal és két kísérő harci helikopterrel oldottak meg. A magyar gép eközben a levegőből a helyszínt biztosította, majd a mentés végeztével a két Mi-17-es folytatta útját Shindand irányába.

A magyar katonák bajtársi helytállását és bátorságát díszoklevéllel és egy amerikai zászlóval köszönték meg az afgán pilóták kiképzését segítő amerikai katonák.

Száz év a hadtörténelem szolgálatában

CENTENÁRIUMI TERVEK

EGY ÉVSZÁZADOS FENNÁLLÁSÁNAK MEGÜNNEPLÉSÉRE KÉSZÜL A HM HADTÖRTÉNETI INTÉZET ÉS MÚZEUM, MIKÖZBEN TOVÁBBRA IS TÖBB, A TÖRTÉNELMÜNK MINÉL ALAPOSABB MEGISMERÉSÉHEZ ELENGEDHETETLEN PROJEKTBEN – PÉLDÁUL AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚS VESZTESÉGLISTA ÖSSZEÁLLÍTÁSÁBAN – VÁLLAL FŐSZEREPET.

Tavaly a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum (HM HIM) számos, még 2016-ról áthúzódó program részese volt, amelyek közül kiemelkedett a 2017. február 25-én zárult Gulag-emlékév. Ebben az intézményre négy nagyobb feladat várt: a szovjet hadifogságba esett magyar katonák mindennapjait, életkörülményeit bemutató kiállítás tető alá hozása, az ezzel a témával foglalkozó tudomá-

Dr. Kovács Vilmos
ezredes

nyos konferencia megrendezése, a szovjet hadifogság- és internálótáborokban 1941 és 1955 között elhunytak adatbázisának elkészítése, végül a veszteség-nyilvántartás megjelentetése könyv formájában.

NEM VÁRT PROBLÉMÁK

– Az Elhurcolva – Távól a hazától című kötetben helyet kaptak a hadifogságba került katonák által készített használati és emléktárgyak fotói is; e relikviákat a Hadtörténeti Múzeum gyűjteményében őrizzük, s azok bekerültek a Gulag-tárlatba, emellett a világhálón szintén megtekinthetők a HM HIM honlapjára

(militaria.hu) feltöltött online katalógusban. A könyvhöz kapcsolódik egy CD-melléklet, a szovjet fogságban 1941 és 1955 között elhunyt több mint 60 ezer honfitársunk nevével. Az egykor a hadifogság- és internálótáborok írnokai által összeállított, cirill betűvel írt névsort az oroszok az ezredforduló környékén adták át nekünk. Ezt dolgoztuk fel, s tettük közkinccsé a Gulag-emlékév alkalmából – jegyzi meg dr. Kovács Vilmos ezredes, a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum parancsnoka.

Az eredeti, orosz nyelvű adatbázis azonban messze nem volt hibátlan, hiszen annak idején a táborokban, az adatfelvétel során számos alkalommal elírták, pontatlanul jegyezték le a foglyok által elmondottakat. A fordításnál is több problémába ütköztek a szakemberek, komoly munka volt például a cirill betűvel írt vezeték- és helységnevek pontosítása. Szintén gondot jelentett a legtöbb esetben rövidítéssel, ráadásul szovjet katonai terminológia szerint papírra vetett alakulatnevek „megfejtése”. A temetési hely azonosítása sem volt egyszerű feladat, mert az egykori hadifogságtemetők többségét már felszámolták, vagy nem a korabeli formájukban léteznek.

Mindebből adódóan a HM HIM által elkészített, majd közzétett adatbázis valószínűleg nem tökéletes. Az esetleges hibák, pontatlanságok korrigálása érdekében elengedhetetlen a hozzátartozók, leszármazottak segítségével, így a szakemberek javíthatják a világhálón is – a katonakagulagon.hu címen – elérhető, szabadon kutatható adatbázist, amelyben egy-egy személyhez a következő adatok vannak rendelve: név, apai név (az oroszok ezt, és nem a fogva tartott anyjának nevét rögzítették), születési év és hely, lakhely, rendfokozat, alakulat neve (ez utóbbi kettő csak katonák esetében), a fogságba esés helye és ideje, a fogva

tartás helye, az elhalálozás időpontja, illetve az eltemetés helye.

– Az efféle adatbázisok soha nem lesznek 100 százalékosak, esetünkben is „csupán” egy majdnem hibátlanról beszélhetünk. Ellenben ezt még nem mondhatjuk el a második világháború után, a hadifogságtáborokból hazatérteket illetően. Van egy nagyságrendileg 200 ezer nevet tartalmazó magyar – beszkenelt, de adatbázisba még nem rendezett – lista; további mintegy 400 ezer katona adatait az orosz hadtörténelmi levéltárban őrzik. Kollégáim lehetőséget kaptak arra, hogy betekinsenek ezekbe az iratokba, s a feldolgozásukra is megvan a remény, az oroszok partnerek ebben. A tengelyhatalmak fogságba esett katonáinak adatai azonban ömlesztve szerepelnek ezen a listán, azaz nekünk előbb ki kell válogatnunk a magyar neveket, mint ahogyan ezt a németek a saját hadifoglyaik esetében már megtették – mutat rá az ezredes.

AZONOSÍTÁS 75 ÉV UTÁN

Az egykori Szovjetunió területéről egyébként ma is kerülnek elő olyan, eltűntként nyilvántartott személyek maradványai, akik a második világháború harcaiban estek fogságba, de a hadifogságtáborba már nem jutottak el, mert az oda vezető úton elhunytak. Tízezrével vannak ilyen katonák, s róluk nem készült semmiféle lista.

– Feltehetően így halt meg az a több mint tíz magyar katona is, akiknek a földi maradványai a múlt nyáron kerültek elő Kirov megyében, Oroszország központi területén. A csontjaikat rejtő hatalmas tömegsírból annak idején további mintegy ezer holttestet hantoltak el, több nemzet katonáit. Az oroszok átadtak nekünk négy személyi azonosító jegyet, ezek segítségével három honfitársunk személyazo-

A szovjet hadifogság tárgyi emlékei.

nosságát tudtuk minden kétséget kizáróan megállapítani, egyikük leszármazottjait meg is találtuk. Nekik hamarosan átadjuk elhunyt hozzátartozójuk személyi azonosító jegyét, illetve az irattárunkban róla fellelt dokumentumokat – mondja a parancsnok, akitől megtudjuk azt is, hogy a tömegsír helyén – az érintett nemzetek között lezajlott egyeztetés után – emlékművet állítanak. A feltárási munkákkal kapcsolatban ugyanakkor megjegyzi: az azonosítást rendkívül megnehezíti, hogy a temetkezési helyet korábban már ismeretlenek megbolygatták, részben kifosztották.

A Kirovban megtalált magyar katonák valószínűleg a doni hadműveletek során, tehát valamikor a közepe és 1943 közepe között eshettek fogságba, majd veszíthették életüket. Kevésbé közismert, hogy a 2. magyar hadsereg nemcsak az áttörés idején szenvedett nagyarányú veszteségeket, hanem a harcok korábbi szakaszában is, hiszen az alakulatok súlyos összecsapások árán jutottak el a Don folyóig.

EGY ÉVEZRED FEGYVEREI

Hazai pályán sem télenkedtek a HM HIM szakemberei. Ennek egyik ékes példája, hogy három év előkészítő munka után tavaly nyáron, a Múzeumok Éjszakája alkalmából megnyílt a fegyvertörténeti kiállítás; az intézményben 17 esztendő után látogatható ismét ilyen témájú állandó tárlat.

– Érdekes és népszerű projektről, hazai viszonylatban egyedülálló kiállításról beszélünk, amelyhez hasonló nem sok található Európában sem. Nagyságrendileg 1000 évet ölel fel, a magyarok által használt fegyvereket mutatja be. Mivel a tárlatnak helyet adó termekben és folyosókon mintegy 900 műtárgyat helyeztünk el, ezért

enyhíteni tudtunk raktárkapacitási problémáinkon, ami fontos célunk is volt – magyarázza Kovács Vilmos ezredes.

A magazinunk 2017. decemberi számában részletesen bemutatott fegyvertár a szokásos múzeumi belépőn felül fizetendő külön díj ellenében látogatható, de a pluszkiértékért szakértő tárlatvezetés jár, emellett a kiállított fegyverek, felszerelések egy részét kézbe vehetik, felpróbálhatják az érdeklődők. A tárlat népszerűségét szemléltetve a HM HIM parancsnoka elmondja: a látottakról elismerően szólt a NATO Szövetséges Erők európai főparancsnok-helyettese, a brit Sir James Everard vezérezredes is, aki a múlt év végén járt hazánkban, s programja során felkereste a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeumot, s azon belül a fegyvertárat.

A fegyvertörténeti kiállítás tervezésénél is korábban, 2012-ben kezdett bele a HM HIM abba a vállalkozásba, amelynek célja, hogy kereshető, digitális formában publikussá tegyék az első világháborúban elesett, eltűnt, fogságba került vagy megsebesült magyar katonák adatbázisát. A munka 2015-ben az Első Világháborús Centenárium Emlékbizottságtól kapott támogatással és az Emberi Erőforrások Minisztériumához tartozó Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára csatlakozásával kapott új lendületet.

FELFOGHATATLAN VESZTESÉG

– A Magyar Katona Áldozatvállalása a Nagy Háborúban elnevezésű projekt keretén belül zajló, több adatbázist érintő kutatás és feldolgozás befejezésekor 500–600 ezer hősi halott,

1–1,5 millió sebesült (közülük mintegy félmilliónyian többször is megsérültek a háborúban; ezt a kórházi jelentések alapján készült sebesülési feljegyzésekből tudjuk), illetve 700–800 ezer hadifogoly neve fog szerepelni a listán, míg az eltűntek számát jelen pillanatban megsaccolni sem tudjuk. Megdöbentő adatok ezek, különösen akkor, ha figyelembe vesszük: a Magyar Királyság területéről mintegy 3,3 millió katona vonult be az első világháború idején – von mérleget az ezredes. Hozzáteszi: elsődleges forrásuk az Osztrák–Magyar Monarchia hivatalos – német nyelvű – veszteséglistája volt, amelyet a háború alatt folyamatosan kiadtak, egészen 1918 elejéig. A kötetek feldolgozását a közelmúltban fejezték be, öt és fél év munka után. Ezekből a nyilvántartásokból ugyanakkor nem derül ki az, hogy egy-egy katona a Monarchia melyik részéről származott, ebből adódóan alakulatról alakulatra haladva ki kellett válogatni a magyarokat.

– De kit tekintünk magyarnak? – adódott a kérdés. Hosszas tanakodás után arra jutottunk, hogy a magyar honosságúakat, vagyis a Magyar Királyság 1914. évi területén születetteket – fogalmaz a parancsnok.

Az adatbázis összeállításánál fontos forrásoknak bizonyultak a bécsi Hadilevéltárban tárolt magyar vonatkozású anyagok (halotti anyakönyvek és temetőkataszterek) is, amelyeket beszkenelve, digitális formában juttattak haza az osztrák intézménybe delegált magyar szakemberek. Hatalmas munka volt, de a HM HIM erre is kapott pályázati forrást az Első Világháborús Centenárium Emlékbizottságtól. A Bécsből érkezett dokumentumok feldolgozása jelenleg is zajlik, akárcsak a pozsonyi Hadtörténeti Levéltár által átadott 239 darab, magyar vonatkozású első világháborús halotti anyakönyv digitalizált változatáé. Az

utóbbi okiratok annak idején azért kerülhettek az említett levéltárba, mert az egykori császári és királyi V. hadtest-, illetve katonai parancsnokság, valamint a magyar királyi IV. honvédkerület egyaránt Pozsonyban települt, így számos dunántúli és felvidéki kiegészítésű csapattest esetében ez a város az illetékes magasabb parancsnokság székhelyét is jelentette. Ebből adódóan e csapattestek a hadszíntéren vezetett halotti anyakönyveket Pozsonyba küldték. Természetesen különféle egészségügyi intézmények is működtek a körzetben, s ezek dokumentumai, illetve halotti anyakönyvei szintén a pozsonyi katonai levéltárba kerültek.

– A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára csatlakozásával az ottani szakemberek az első világháborúval kapcsolatos polgári halotti anyakönyvi adatokat dolgozzák fel. A komplett veszteség-nyilvántartás a reményeim szerint 2018 novemberében válhat publikussá a felhasználók számára. Az adatbázis részeredményei egyébként intézményünk honlapján jelenleg is hozzáférhetők, de kizárólag a szakemberek (például a levéltári vagy a hadisírokkal foglalkozó kollégák) számára. A magyarezredek.hu weboldal viszont 2017. június 15. óta bárki által megtekinthető – ad tájékoztatást Kovács Vilmos ezredes.

A honlapról magazinunk 2017. novemberi számában mi is írtunk: az online felületen az érdeklődők megismerkedhetnek az osztrák–magyar közös haderő magyarországi kiegészítésű csapatainak, illetve a magyar királyi honvédség alakulatainak első világháborús történetével, egyben kutathatnak a harcokban részt vett felmenőik után is. Térképek segítségével kereshetünk rá egyes alakulatokra, „lapozgathatunk” vitézi tettek gyűjteményében, de olvashatunk konkrét személyekre vonatkozó szövegeket is. Az adatbázishoz több mint 140 kiadványt használtak fel és 60 ezer oldalt digitalizáltak.

– A weboldalt folyamatosan fejlesztjük, s vélhetően e felületen jelenik majd meg az előbbiekből részletezett első világháborús veszteséglista is – tekint előre a parancsnok.

AZ ELSŐ TELJES ÉV

A HM HIM keretein belül 2016 őszén hozták létre a Centenárium Pályázati Igazgatóságot (CPI), illetve a Katonai Emlékezet és Hadisírgondozó Igazgatóságot, vagyis a két új szervezeti elem első teljes éve a tavalyi volt.

– A kormány 2016 végén határozatban rendelte el, hogy fel kell újítani a Magyarországon található első világháborús katonasírokat, temetőn belüli emlékműveket. A munkához kétmilliárd forint költségvetési forrást biztosítottak, míg a pályázat – amelyen önkormányzatok, egyházak vehetnek részt – lebonyolítására a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeumot jelölték ki. Az alapvetően a már meglévő igazgatóságok munkatársaiból létrejött Centenárium Pályázati Igazgatóságra várt ez a feladat: nekik első körben – a pályázatok kiírásával párhuzamosan – a magyarországi első világháborús emlékműveket, hadisírokat kellett összeírni, illetve felmérni azok állapotát. Gyors és jól szervezett munkával

mindössze négy hónap alatt megtették ezt. Tevékenységüket segítették a bécsi Hadilevéltárból származó temetőkataszterek, a fotóarchívumunkban őrzött, első világháborús temetőkről készült fényképek, valamint az önkormányzatoktól 2013-ban kapott önbevallásos lista is, de a személyes szemrevételezés minden esetben nélkülözhetetlen volt. Ezt alátámasztandó, két számadatot mondok: az imént említett, az 1910-es, 1920-as évek fordulójáról származó temetőkataszterek szerint 865 magyarországi településen található első világháborús hadisír, míg a helyhatóságok öt évvel ezelőtti tájékoztatása szerint kb. 380 helyszínen – említ szemléletes példát Kovács Vilmos ezredes. Hozzáteszi: az archív fotók segítségével pedig nemcsak azt tudhatták meg, hogy hol lehetnek katonasírok, emlékművek, hanem megismerhették azok eredeti állapotát is. A pályázatok elbírálásánál ugyanis fontos szempont, hogy mennyire sikerült visszaállítani az eredeti állapotot.

Az első világháborús hadisírok felújítása kiemelt feladat.

Adja magát ugyanakkor a kérdés: miként lehetséges az, hogy Magyarországon első világháborús hősi halottak nyugodjanak, miközben hazánk területe akkor nem volt hadszíntér?

– A hátszói kórházakban meghalt katonák is hősi halottnak számítanak, hiszen a háborúban szerzett sérülésük következtében hunytak el – ad választ a parancsnok, akitől megtudjuk azt is, hogy nem csak magyar hadisírok felújítására lehet pénz nyerni. Az adott önkormányzat, egyház az általa fenntartott temetőben elhantolt, hadifogságban elhunyt külföldi katona nyughelyének rendbetételére is pályázhat.

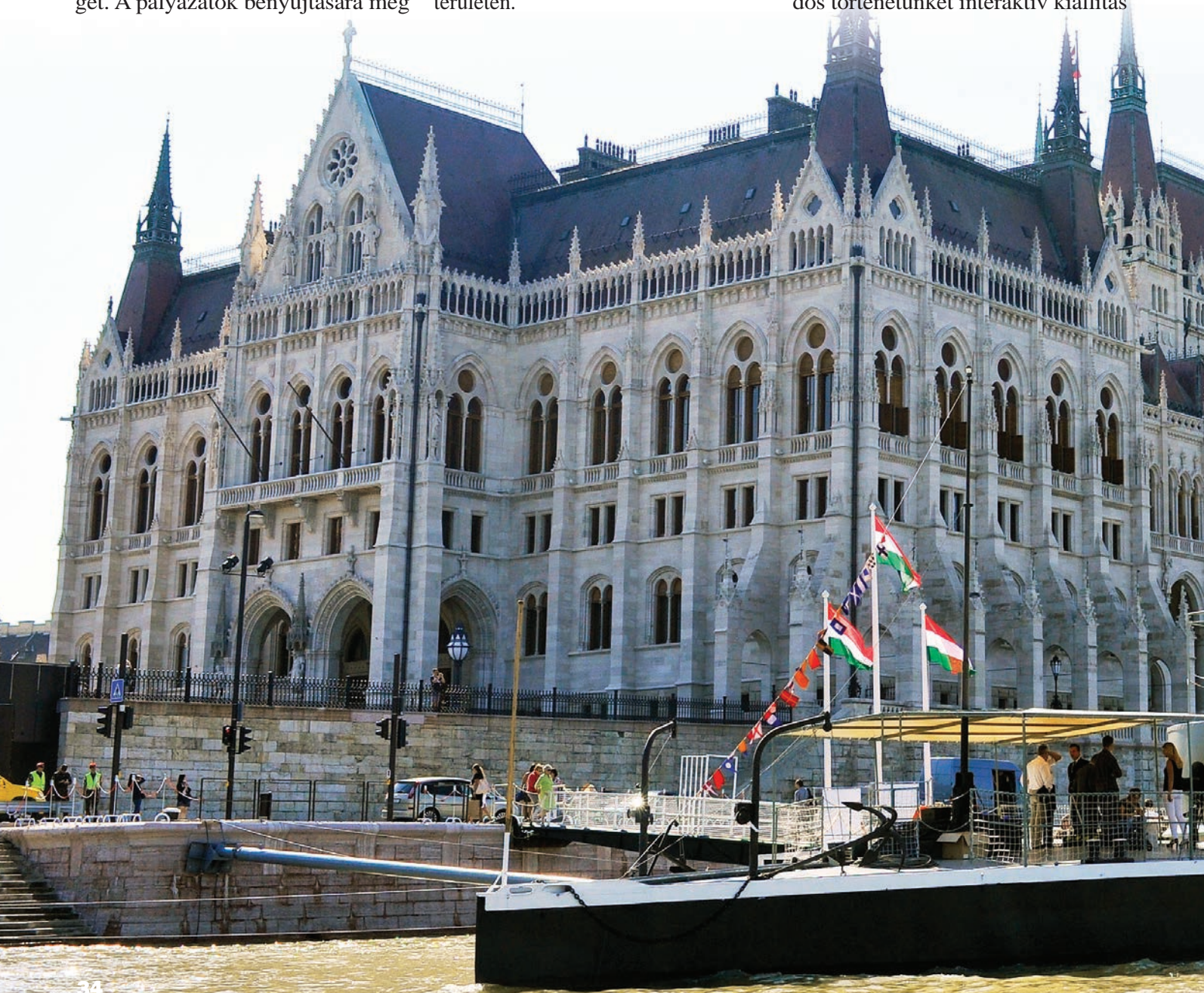
A felújítás befejeztével ugyancsak a Centenárium Pályázati Igazgatóság ellenőrzi az elvégzett munka minőségét. A pályázatok benyújtására még

ebben az esztendőben van lehetőség, az erre a célra elkülönített összeg mintegy kétharmadát azonban már felhasználták. Időközben a kiíráson is módosítottak: eszerint a hősi halottak végső nyughelyéül szolgáló családi kripták felújítására szintén lehet forrást igényelni. Munkájához a CPI komoly szakmai segítséget kap a másik új szervezeti egységtől, a Katonai Emlékezet és Hadisírgondozó Igazgatóságtól, amely emellett a második világháborús hadisírok felújítását is felügyeli, nem beszélve a külföldön végzett felmérésekről: az első világháborúban elesett magyar katonák 90 százaléka ugyanis idegen földben nyugszik, elsősorban a mai Lengyelország, Szlovákia, Ukrajna, Románia, Szerbia, Szlovénia és Olaszország területén.

HADTÖRTÉNELMI 100

A HM Hadtörténelmi Intézet és Múzeum elődjét 1918. november 16-án, közvetlenül az első világháború befejezése utáni napokban alapította két magyar katonatiszt, Gabányi János és Aggházy Kamil. Az intézmény két igazgatósággal, a Hadtörténelmi Levéltárral és a Hadimúzeummal kezdte meg működését. A budavári Kapisztrán térré az 1920-as évek végén kezdték meg az átköltözést; új otthonukban 1937-ben nyitották meg az első állandó kiállításukat, míg a levéltár 1945 után tette át oda a székhelyét.

– A centenáriumi emlékév ünnepe, „Hadtörténelmi 100” elnevezésű programsorozatát 2017. november 16-án indítottuk útjára. Egy évszázados történetünket interaktív kiállítás

keretében készülünk bemutatni; ezt novemberben nyitjuk meg. A LAJTA monitor múzeumhajó az idén nemcsak a Parlament előtt lesz látogatható, hanem Győrtől Mohácsig tizenegy Duna-parti városban is; az első világháborús úszóegység 3–5 napot horgonyzik majd egy-egy település kikötőjében. A Múzeumok Éjszakáján ezúttal a katonai sportokat állítjuk a középpontba, míg a 170 éves honvédséget intézményünk vándorkiállítással köszönti. A tárlatnak készül egy angol nyelvű verziója, amely az elképzelések szerint például Brüsszelben, Norfolkban és Monsban lesz látható. A kiállítást emellett a visegrádi együttműködés (V4) államaiba is szívesen elvinnénk, az erre vonatkozó egyeztetések már megkezdődtek. S ha már V4-ek, a csehországi Dobřanyban

tervezünk egy kisebb tárlatot a helyi születésű Ormai Norbert honvéd ezredesről, az 1849. augusztus 22-én kivégzett első aradi vértanúról. 2018 novemberében Londonban, a National Military Museummal nyílik közös kiállításunk, amely a brit könnyűlovasság magyar vonatkozásait, illetve a huszárság történetét mutatja be. Idén folytatjuk a pákozdi katonai emlékpark felújítását. Az Emberi Erőforrások Minisztériumának támogatásával néhány éve már rendbe tettük az 1848/49-es forradalom és szabadságharc időszakát bemutató kiállítást, ami rendkívüli népszerűségnek örvend. Ezúttal pedig az első és a második világháborús részre kerül sor; nekünk a szakmai vezető szerep jut e feladatban. Májusban a varsói múzeummal közösen tartunk lengyel

napot intézményünkben. Ennek központi témája az 1944. augusztusi varsói felkelésben vállalt magyar katonai szerep lesz. Kevésbé ismert tény, hogy a lengyel főváros környékén állomásozó magyar megszálló csapatok a szövetséges németek kifejezett kérésére sem avatkoztak be a harcokba, sőt egészségügyi felszereléssel látták el a lakosságot. Erről Maria Zima írt könyvet, amelynek tavaly elkészült a magyar fordítása, s reményeink szerint május–június környékén ki is adhatjuk. Érdekes szelete ez a történelemnek, Lengyelországban sokkal nagyobb publicitást kapott, mint hazánkban – sorolja a 2018-ra vonatkozó terveket a parancsnok.

Mindezeket túl, folytatódhatnak az első világháborús hadisírkutatások, elsősorban Lengyelország területén. Tervezik továbbá egy szlovéniai központi magyar emlékmű létrehozását is; ennek helyszíne a Monte San Gabriele magaslat oldalában lenne, ahol a 11. isonzói csata idején a védelem gócpontja volt. A területrendezést a szlovének vállalták, az emlékmű pedig magyar forrásokból valósulna meg, az elképzelések szerint 2018 őszére. A fővárosi önkormányzattal kötött megállapodás értelmében folytatódik a budapesti első világháborús köztéri emlékművek felújítása is; ez a munka valószínűleg 2019-ben fejeződik be.

– Emellett Lengyelországban két első világháborús, míg Ukrajnában és Belorussziában egy-egy, Szlovákia területén pedig három második világháborús emlékművet szeretnénk felújítani. Végezetül még egy fontos esemény: 2018 őszén mi rendezhetjük meg a nemzetközi hadisírgondozó konferenciát. Először lehetünk házigazdái e találkozóknak, amelyre előreláthatóan 8–10 országból érkeznek majd szakemberek – zárja a beszélgetést Kovács Vilmos ezredes.

A LAJTA monitor múzeumhajó idén nemcsak Budapesten, hanem Győrtől Mohácsig tizenegy Duna-parti városban lesz látogatható.

Stratégiai szemlélettel kutatnak

A VALÓSÁG TALAJÁN

A MI MEGBÍZÁSUNK ARRA SZÓL, HOGY A TÉNYEK ÉS A VALÓSÁG TALAJÁN MARADVA ÉRTÉKELJÜK AZ EGYES JELENSÉGEKET – FOGLALJA ÖSSZE TÁLAS PÉTER, MIVEL IS FOGLALKOZIK A NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM STRATÉGIAI VÉDELMI KUTATÓKÖZPONTJA (NKE SVKK). A SZERVEZET VEZETŐJÉT ARRA KÉRTÜK, MUTASSA BE A HAZAI SZINTEN EGYEDÜLÁLLÓ TEVÉKENYSÉGÜKET.

Az NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont különleges intézmény Magyarországon: pontosan azt a tevékenységet, abban a formában senki más nem végzi, amit ők. Az intézet a magyar biztonság- és védelempolitikai döntések előkészítésének érdekében folytatja stratégiai, biztonság-, védelem- és katonapolitikai kutatásait, és készít ezek alapján értékeléseket, elemzéseket.

– Az első jogelőd szervezetet 1992-ben alapították – idézi fel a kezdeteket Tálas Péter, a központ vezetője.

Az NKE SVKK biztonságpolitikai konferenciái nagy népszerűségnek örvendenek.

A kutatóközpont munkatársai rendszeresen tartanak előadásokat is.

– Az idők folyamán nagyon sokféle formában működünk: volt időszak, amikor a Honvédelmi Minisztérium intézményeként, máskor önálló intézetként, de többnyire a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia, illetve a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem égisze alatt. Utóbbival kerültünk át 2012-ben a Nemzeti Közszerződési Egyetemhez, ahol intézményünk jelenleg a tudományos rektorhelyettes portfóliójába tartozik.

Huszonhat év hosszú idő, a sok szervezeti változás közepette pedig bizonyos értelemben az SVKK profilja is módosult.

– Ahogy változott a biztonságról alkotott felfogásunk, úgy változott az SVKK is. Döntően ugyanakkor mindig is biztonság- és védelempolitikai kutatásokat folytattunk, és a mai napig ez a terület az elsődleges, főként alkalmazott kutatások formájában, amelyek megfelelnek Magyarország kül- és biztonságpolitikai irányultságának – érzékelteti Tóth Péter.

Az NKE SVKK természetesen – nevéhez illő módon – stratégiai szemlélettel közelít a kérdésekhez, témákhoz. A konkrét vizsgálódási tárgykört a NATO, az Európai Unió, Közép-Európa és a Balkán, a poszt-szovjet térség, illetve Ázsia és kisebb mértékben Afrika szolgáltatja: a központ alapvetően azon területekre fókuszál, amelyek relevánsak a magyar kül- és biztonságpolitika számára.

– Kicsi intézmény vagyunk hét kutatóval és egy adminisztratív támogató munkatárssal, de mivel részt veszünk a közigazgatás- és közszol-

gáltatás-fejlesztési operatív programban, egy pályázatnak köszönhetően felvehettünk három kutatóasszisztent és két további adminisztratív támogatót is – tudjuk meg.

A kutatás mellett a központ szakértői természetesen oktatnak, s kivesszük részüket a kormánytisztviselői továbbképzésből is. A rendszeres publikációk szintén a munka alapvető elemei. Az elemzéseket a 2003 óta megjelenő SVKK Elemzésekben és SVKK Nézőpontokban, illetve a 2008 óta megjelenő Nemzet és Biztonság – Biztonságpolitikai Szemle című folyóiratban, továbbá tanulmánykötetekben lehet figyelemmel kísérni: az SVKK munkatársai évi 65–70 publikációval jelentkeznek. Ugyancsak a központ szervezi az évente kétszer megrendezett Central-European Perspectives workshop-sorozatot, de a szolnoki Euro-atlanti Nyári Egyetem tartalmi elemeit is ők szolgáltatják. A médiamegjelenések éves száma szintén százaz nagyságrendű.

– Az SVKK Nézőpontokban leginkább a kutatói álláspontokat jelenítjük meg, míg az SVKK Elemzések a központ amolyan „hivatalos” véleményét tükrözik. Ha pedig valamiféle vita gerjesztése a cél, természetesen többféle aspektust is meg tudunk mutatni – mondja Tóth Péter.

Mindez azonban természetesen szigorúan aktuál- és pártpolitika nélkül, tudományos alapon folyik – ami napjainkban egyébként nem is annyira egyszerű.

– Azt szoktam mondani: mi úgy vagyunk pártsemlegesek, hogy mindenkinek ugyanazt mondjuk, vagyis a szakmai meggyőződésünket. Az elemzéseink mindig stratégiai jellegűek: nem a napi híreket kommentáljuk, hanem folyamatokra szeretnénk felhívni a figyelmet. Márpedig ilyen szemlélettel sokszor másképp festenek a dolgok. De, hogy egy példát mondjak: a 2015-ös migrációs válság után Európának azért kellene nagyon gyorsan eldöntenie, mit is tud és kíván tenni, mert ez még csak egy előszele volt annak a nagyobb migrációs nyomásnak, ami a következő évtizedekben éri majd a kontinensünket. Ugyanakkor azt is pontosan tudjuk, hogy az egyes társadalmaknak,

kormányzatoknak rendkívül eltérő lehet a biztonságpercepciója, más-képp láthatják az egyes problémákat. A fő feladatunkat tehát abban látom, hogy olyan szakmailag megalapozott álláspontokat és elemzéseket tegyünk le az asztalra, amelyek tényleg segítenek a döntéshozatalban – jegyzi meg a biztonságpolitikai szakértő.

Mindez persze nem a kizárólagosság igényét jelenti.

– Nem tartozom azok közé, akik úgy gondolják, hogy kizárólag mi befolyásoljuk a döntéshozókat, hiszen a politikai döntéshozatal összetett folyamat. A mi felelősségünk, hogy hiteles szakmai képet adjunk a felmerülő kérdésekről, s tudjuk, elemzésünk csupán egy elem a titkosszolgálatok, más agytrösztök, minisztériumi elemzőcsoportok anyagai mellett. A biztonságért hozott döntések felelőssége – ezek megismerése után – már mindig a politikusoké. Persze azt is látni kell, hogy a biztonság- és védelempolitika területén is sokszor politikai kommunikáció folyik. Az ebben való részvétel nem feladatunk. A mi megbízásunk arra szól, hogy a tények és a valóság talaján maradván értékeljük az egyes jelenségeket. Ismét mondok egy példát: bár Európa terrorfenyegetettsége valóban növekedett az utóbbi években, a világ számos más részével összehasonlítva még mindig nagyon alacsony; egyszerűen ezt mutatják a számok. Ennek ellenére azt látjuk, hogy például a kelet-közép-európai társadalmakban igen erős a terrorizmustól való félelem, jóllehet e társadalmak többnyire csak a médiában és a politikai közbeszédben találkoznak a jelenséggel. Fő célunk tehát itt is az, hogy közelítsük a valóságot és a szubjektív biztonságérzetet. Azért igyekszünk sok irodalomra, adatra, tényre hivatkozni elemzéseinkben, hogy a témával kapcsolatos döntések ne a társadalom szubjektív biztonságérzete alapján születessenek meg. Mivel mi a biztonság stratégiai dimenziójával foglalkozunk, vannak olyan helyzetek, amikor a politika napi gyakorlatától eltérően látunk egy-egy kérdést vagy folyamatot, de eddig ezért soha nem ért bennünket kritika főnökeink részéről – zárja a beszélgetést Tóth Péter.

Régi kasztolni, új hajtóművek

SZÍVÁTÜLTETÉS

HARMADIK NEKIFUTÁSRA TALÁN MÁR VALÓBAN ÚJ HAJTÓMŰVEKET KAPHATNAK AZ AMERIKAI LÉGIERŐ NAGYPAPAKORÚ B-52H SUPERFORTRESS STRATÉGIAI BOMBÁZÓ REPÜLŐGÉPEI.

A legutolsó B-52-es – a 61-040-es lajstromszámú B-52H – építését 1962. június 22-én fejezték be, és október 22-én vette át az amerikai légierő. Nehéz elhinni, de a pályafutását a 69. bombázószázadban megkezdő nyolchajtóműves gép ma is aktív, a Minot légibázison teljesít szolgálatot. A Stratofortressekből (beleértve a két prototípust is) összesen 744 példány épült meg és a csúcsponton, a hidegháború forró éveiben 38 támaszponton 42 bombázószázad egyszerre 630 különböző változatú B-52-est üzemeltetett.

A típus 1955 óta minden fontosabb konfliktusban részt vett. Ennek legelső és legvéresebb állomása a vietnami háború volt. 1955 és 1975 között összesen 31 nehézbombázó veszett oda,

ebből 17 gépet a vietnami légvédelem semmisített meg.

A folyamatosan modernizált típus az 1991-es Sivatagi Vihar-hadműveletben nyerte vissza a megbecsülését. A Kuvaitot felszabadító katonai akcióban százhat B-52-es vett részt, és 1624 bevetés során közel 72 ezer kilogramm bombát dobtak le – vagyis az amerikai légierő által elhasznált bombamenyiség 38 százalékát. A veterán gépek (az 1996-os iraki Sivatagi Csapást követően) 1999-ben, a volt

Jugoszlávia fölött oldották ki ismét bombáikat. A munka nagyja viszont csak ezután következett: 2001 óta folyamatosan részt vesznek a terrorizmus elleni küzdelemben, Irak és Afganisztán felett. Itt már azonban jellemzően közeli légítámogatási feladatokat látnak el, melyekhez műholdas és lézeres módszerekkel irányított, precíziós csapásmérésre alkalmas bombákat használnak. Óriási előnyt jelentenek számukra a gigantikus üzemanyag-tartályok, illetve a légi utántöltésnek köszönhető hosszú repülési idő.

FOLYAMATOS FEJLESZTÉS

A típus sárkányszerkezete, köszönhetően az 1950-es évek mérnöki óvatosságának és az alapos túltervezésnek, gyakorlatilag örökéletű. A fedélzeti rendszereket, önvédelmi berendezéseket, radarokat ugyanakkor folyamatosan fejlesztik: ennek egyik jól

látható eleme például a Lockheed Martin gyártotta Sniper ATP optikai felderítő- és célravezető rendszer, amelynek segítségével a gép szárnyai alatt (és nemsokára már a bombakamra forgótáiraiban is) elhelyezhető, lézerirányítású bombák célpontjai felderíthetők és megjelölhetők. A gép képes használni a lézer- és műholdas irányítású bombák széles választékát, de az új, intelligens forgótárral már a legmodernebb AGM-158 JASSM cirkálórakéta is alkalmazhatóvá válik.

De azért akadnak gondok is. Rögön nyolc. A két szárny alatt ugyanis (kettős gondolákban) összesen ennyi Pratt & Whitney TF33-P-3/103 hajtómű dolgozik. Nos, ezek még a gépeknél is öregebbek: a polgári JT3C,

alacsony kétáramúságú turbofan gázturbina katonai változatát 1959-ben alkalmazták először, egy B-45 Tornado bombázógépbe építve. A mostani verzió már a legmoder-

nebb és egyben az egyetlen turbofan gázturbina, ami (leszámítva egyes tesztrepülőket) valaha is B-52-esek szárnya alatt dolgozott.

A „legmodernebb” kifejezést azért az 1950-es évek szintjén kell értelmezni, hiszen a TF33-asok tolóereje és fogyasztása össze sem hasonlítható mondjuk a C-17A Globemaster III Pratt & Whitney F117-PW-100 típusú gázturbináival. A legnagyobb problémát mégsem ezek jelentik, hanem az a tény, hogy lassan elfogynak a hajtóművek. Az alkatrész-utánpótlás is egyre nehezebb, s persze a környezetvédelem is előtérbe került. A légierő szerint

lépni kell: 2030 után nem lesznek már képesek a jelenlegi hajtóműveket üzemeltetni, így a csere mellett döntöttek.

CSERE, DE MIRE?

Ám nem olyan egyszerű valamit „odatapasztani” a pilonokra. A probléma a darabszámmal kezdődik. A mai, modern hajtóművekkel semmi gondot nem okozna a megfelelő tolóerő biztosítása négy gázturbinával sem. A vezérsíkok jelenlegi mérete és kialakítása miatt ugyanakkor a bombázó stabilitása veszélybe kerülne, ha felszállás közben a négyből egy hajtómű leállna, mert ekkor a gép két oldala között jelentős tolóerő-különbség lépne fel. A függőleges vezérsík újratervezése és átalakítása akkora költséget jelentene, amely egészen biztosan nem fér bele a légierő büdzséjébe.

Egy másik problémát jelent a szóba jöhető hajtóművek mérete, egészen pontosan az átmérője és a tömege. A két külső hajtómű meglehetősen közel van már most is a talajhoz, így a megfelelő távolság biztosítása egy modern, nagy kétáramúságú (ennek megfelelően nagy átmérőjű első turbinalapátsorral épített) gázturbinával akár a futómű átépítését, meghosszabbítását is igényelhetné. Nos, ez szintén járhatatlan útnak ígérkezik.

A legvalószínűbb forgatókönyv szerint a szám marad: nyolc új, modern, kis fogyasztású, sokkal jobb tolóerő/tömeg arányú, kevesebb karbantartást igénylő, digitálisan vezérelhető hajtómű kerülhet a pilonokra, kettesével. Esélyes lehet például a Rolls Royce BR 725-ös, amelyet már alkalmaznak is az amerikai fegyveres erők. A BR700-as család F130-as katonai

változata dolgozik a hadsereg E-11A BACN repülő hadszíntéri kommunikációs állomásán, illetve ez hajtja a légierő és a parti őrség C-37A VIP-szállítógépeit is. A Rolls Royce – bár felkérést még nem kapott – már bejelentette, hogy egy csereprogram esetén Németországból az Egyesült Államokba helyezné át az F130-asok gyártását és nagyjavítását. Ez pedig új üzemet, új munkahelyeket és persze politikai előnyöket jelentene az adott szövetségi állam számára.

Igaz, a cég már egyszer „lepattant” a B-52-esekről: az 1990-es évek végén négy RB211-535E4-essel pótolta volna a nyolc TF33-ast. A légierő azonban nem kért a modernizálásból, főleg a már említett aerodinamikai és tolóerő-problémák miatt.

A GE Aviation a kissé erősebb CF34-10-est ajánlja; ennek különböző

változatai az üzleti repülőgépek piacán ismertek és beváltak, több mint 80 millió repült órát teljesítettek. A kanadai Bombardier és a brazil Embraer üzleti és utasszállító gépei mellett a kínai COMAC ARJ21-est is a család egyik tagja (nevezetesen a CF34-10A) emeli a levegőbe.

Az üzletből nem szeretne kimaradni a Pratt & Whitney sem. Ők a TF33-asok modernizálásával, részleges átépítésével érnék el azt, hogy a B-52-esek legalább 2050-ig hadrendben maradhassanak. Alapos újraépítésről lenne szó, hiszen a légierő igényei között (a modern fedélzeti rendszerek és az intelligens fegyverek miatt) legalább 500kVA teljesítményű generátorokra van szükség. A gépek ráadásul teljesen új fedélzeti elektromos hálózatot kapnának, melyhez az

új (vagy felújított) hajtóműveknek is illeszkedniük kell. Azt ma még nem tudni, hogy a 72, hadrendben tartandó B-52H-hoz a tartalékokkal együtt szükséges 650 hajtóművet ki

szállítja. Az viszont már egészen valószínűnek látszik, hogy 2050 körül egy 100 éve az első vonalban harcoló nehézbombázót csodálhatnak meg a repülés iránt érdeklődők.

Új generáció, új képességek?

SAJÁT ERŐBŐL

2018 ELEJÉN ISMÉT ELŐTÉRBE KERÜLT A KÍNAI NÉPI HADITENGERÉSZET REPÜLŐGÉPHORDOZÓ-ÉPÍTÉSI PROGRAMJA. RÁADÁSUL AZ ÁZSIAI HATALOM MELLETT A KONTINENS TOVÁBBI KÉT ÁLLAMA, DÉL-KOREA ÉS JAPÁN IS TERVEZI HADIFLOTTÁJA KORSZERŰSÍTÉSÉT.

Annak ellenére, hogy a két, Kínához képest apró, de jelentős katonai erőforrásokkal rendelkező ország számíthat szövetségeseikre, az Amerikai Egyesült Államokra. Pedig az amerikai haditengerészet egymagában tíz, Nimitz-osztályú, nukleáris meghajtású repülőgép-hordozót tart hadrendben. Ráadásul itt van a következő generáció is: a Ford-osztály névadója, a USS GERALD R. FORD (CVN-78) már a próbautakat járja, 2017. július 28-án pedig fogadta és indította a 23. kísérleti repülőgép-század (VX-23) F/A-18 Super Hornet vadászbombázóját. Mindezekon felül, az új osztály második és harmadik egysége is építés alatt áll, tehát a jövő biztosnak látszik.

TRÜKKÖZVE

Peking már az 1970-es évek óta tervezte, hogy megfelelő flottával terjeszti ki érdekszféráját, és ebben központi szerepet kapott a repülőgép-hordozó-kötelék. Elsőként az ausztrál haditengerészet állományából kivont és minden katonai berendezésétől

Kísérleti leszállás a LIAONING-en.

A RIGA mégsem kaszinó lett...

megfosztott, a Majestic-osztályba tartozó HMS MELBOURNE (R-21) könnyű hordozót szereztek meg 1985-ben. Az ócskavasnak megvett hajótestet elvontatták és 2002-es szétbontása előtt alaposan tanulmányozták. Ugyancsak teljesen feltérképezték a két Kijev-osztályú hordozót is: a névadó KIJEV-et és a második egységet, a MINSZK-et 1996-ban, illetve 1993-ban vásárolták meg Ukrajnától, bontásra. A két hajó végül úszó élményparkként, illetve luxus-hotellként végezte.

Más lett a sorsa a Kuznyecov-osztály második, be nem fejezett egységének, a RIGA-nak. A Fekete-tengerről egészen Kínáig vontatták a felépítménnyel már ellátott, de rendszerekkel teljesen fel nem szerelt hajótestet. Ez például a montreux-i egyezmény megsértését is jelentette, hiszen az tiltja Fekete- és a Földközi-tengert összekötő Boszporusz tengerszoroson a 15 ezer tonnánál nagyobb vízkiszorítású repülőgép-hordozók

áthaladását. No, de a félkész hordozót – alig 20 millió dollárért – hivatalosan kaszinó- és szállodahajónak vették meg 1998-ban Ukrajnától, s Makaó speciális autonómiát élvező városa volt a bejelentett cél. Igaz, a vásárló cég sem telefonszámmal, sem székhellyel nem rendelkezett, de legalább a kínai népi haditengerészet leszerelt tisztjeinek tulajdonában állt.

Ezek után nem meglepő, hogy a RIGA 2002. március 3-án a haditengerészet Dalian melletti kikötőjébe érkezett, ahol azonnal megkezdődött a felmérése, majd a megfelelő átépítési tervek elkészítése. A rozsdásodó úszóegységből végül 2011 augusztusára lett tengeri próbaútra is alkalmas hadihajó, LIAONING (16) néven.

Nem is akármilyen: a légtérellenőrzésre például a legmodernebb Type 348, aktív fázisvezérelt 3D-s radarrendszert építették be. A felderített légi célokat elsősorban a védőgyűrűt jelentő romboló- és fregattkötelék semmisíti meg, de a hajó önvédelmi

célokra FL-3000N kis hatótávolságú, passzív rádió- illetve infravörös önirányítású légvédelmi rakétarendszert, illetve a 30 milliméter űrméretű, hatsövű gépágyút alkalmazó Type 1030-asokat használhat.

Persze a lényeg az, mi van a repülőfedélzeten! A Type 001 osztályba sorolt LIAONING fő erejét a Shenyang J-15 haditengerészeti vadászbombázó repülőgépek jelentik. A Szuhoj Szu-33-asok másolatának, majd saját továbbfejlesztésnek tekinthető gépek először 2012. november 25-én szálltak le a fedélzetre. A hordozó kialakítása még a szovjet időkét idézi: a repülőgépek csak a saját hajtóműveik erejére és a szembeszélre támaszkodhatnak, amikor rövid gyorsítás után a „síugrósánc” kialakítású hajóorról elrugaszkoznak. Ez természetesen alaposan korlátozza a felszálló gépek maximális tömegét, így a betölthető üzemanyagot keresztül a hatótávolságot, illetve a felfüggeszthető fegyverzetet át a harcértéket.

TANULÓJÁRAT

Ez nem is akkora probléma, hiszen a LIAONING feladata alapvetően nem a háborús készenlét, hanem a kiképzés. A repülőgép-hordozó tervezése és építése mellett ugyanis az üzemeltetése is igen nehezen megtanulható, összetett folyamat. Csak viszonyításképp: az Egyesült Államok 1922. március 20-án állította hadrendbe az első repülőgép-hordozóját, a USS LANGLEY-t (CV-1), azaz kevés híján 100 éve gyakorolják ezt a „szakmát”. Ez idő alatt komoly harci tapasztalatokat szereztek a második világháború (melynek csendes-óceáni hadszínterén éppen az amerikai hordozók jelentették a győzelem egyik legfontosabb eszközét), a koreai, a vietnami, illetve a grenadai konfliktus, az 1991-es Öböl-háború, továbbá a 2001 utáni – a mai napig tartó – terrorellenes hadműveletek során.

Persze Kína sem ül a babérjain, hiszen épül már a Type 001A-osztály első egysége is. Ez már egyfajta híd lesz a LIAONING és a középtávon megépíteni tervezett kínai szuperhordozó között. Az eddig kiszivárgott információk szerint a hajó tervezett vízkiszorítása hasonló lesz elődjéhez, (természetesen a valódi adat nem fog nyilvánosságra kerülni), a meghajtásáról négy, hagyományos fűtésű gőzturbina gondoskodik majd. A felépítése erősen hasonlít a LIAONING-re: egyes vélemények szerint a Type 001A tulajdonképpen a Kuznyecov-

A Type 001A felépítménye modern radarrendszer beépítéséről tanúskodik.

osztály „rendesen megépített” kínai változata, a szükséges rendszer- és informatikai fejlesztésekkel.

A Type 001A eddig ismeretlen nevű első példányát várhatóan leg hamarabb 2023-ban állíthatják hadrendbe.

UGRÁS A JÖVŐBE!

A következő lépés már a világ első, nem amerikai, katapultos indítású és drótköteles fékezésű repülőüzemre

képes hordozója lesz. Az egyelőre csak Type 003 néven emlegetett hajó repfedélzetéről a J-15-ösöket már gőzkatapultok indítják majd, hasonlóan a már emlegetett amerikai Nimitz-osztályhoz. Kiszivárgott információk szerint Kína – hasonlóan az Egyesült Államokhoz – szárazföldi repülőtérré telepítette már a forradalmian új, elektromágneses katapult (EMALS) első, tesztelésre használt példányát. A leendő (a tervek szerint 85 ezer tonna vízkiszorítású) zászlóshajó tervezésénél a hírek alapján már nagyrészt az elektromos energia fogja játszani a főszerepet. Ha ez igaz, akkor az amerikai Zumwalt-osztályhoz hasonlóan a hajót elektromotorok mozgatják majd, melyekhez

Mi lesz vajon a J-15-ös utóda?

A Type 001A már a vízen.

a szükséges energiát akár gázturbinákkal, akár nukleáris reaktossal is elő lehet állítani. Ez esetben már könnyebben elképzelhető, hogy az elektromágneses elven működő, a repülőgép felszállótömegéhez han-

golható, fokozatos gyorsításra képes (és ezáltal a sárkányszerkezetet, illetve a futóművet kímélő) katapultok működtetéséhez szükséges, óriási energiamennyiség is elérhető lesz. Sőt, a még távolabbi jövőbe tekintve,

bizony a lézerfegyverek működtetése is sok elektromos energiát igényel...

A tervek azonban nemcsak a hordozóval, de a fedélzetre települő repülőezreddel kapcsolatban is ambiciózusak. Jelenleg a helikopterek mellett csupán a J-15-ös alkalmas a hajófedélzeti üzemeltetésre. Ez azonban édeskevés: egy valóban bevethető, magas harcértékű, adott esetben az Egyesült Államok haditengerészetével (vagy éppenséggel a hírekben egyre gyakrabban szereplő, az egyre határozottabb tervek szerint akár dél-koreai és japán hordozókról üzemelő F-35B Lightning II ötödik generációs vadászbombázóval) szemben hatékony repülőezredhez más gépek is szükségesek. Hiányzik például a légtérelenőrző és korai radarfelderítő képesség, a légi utántöltésre alkalmas repülőgépek (vagy mint az F/A-18 Super Hornet esetében is, a konténeres, törzs alá függeszthető hajlékonycsöves tankolókészlet) és a repfedélzetre le-, majd onnan felszállni képes, közepes szállítórepülőgép. Mindezek finoman összehangolt, rutinosan együttműködő összessége jelenti ma a haditengerészeti repülés csúcsát – ahova Kínának még bizony sokat kell felfelé másznia...

Apró gépek, óriási veszélyek

AZ „ISZLÁM ÁLLAM” ELLENI KÜZDELEM EGYIK NAGY ÚJDONSÁGA VOLT A TERRORSZERVEZET ÁLTAL BEVETETT „MINI LÉGIERŐ”. A DRÓNOK ALKALMAZÁSA BIZONYÍTJA: AZ ELLENSÉG IS HALAD A KORRAL, ÉS ISMERI A MEGFELELŐ BESZERZÉSI FORRÁSOKAT...

Eből elsőként az Irakban harcoló kurd–amerikai erők kaptak ízelítőt. Ahogyan az „Iszlám Állam” szorult vissza, úgy érkeztek egyre gyakrabban az improvizált robbanószerkezetekkel felszerelt, távolról irányított mini repülőgépek, a „gyilkos drónok”. Kezdetben számos esetben sikerült veszteségeket okozniuk: a földre szállt vagy a sérülései miatt leesett gépek sokszor az azokat vizsgáló személy kezében robbantak fel.

Drónhalászat hálóval.

Az „Iszlám Állam” sikeresen megállított drónja.

DRÓNVAADÁSZAT

Ahogy ezen eszközök egyre fejlettebbek és veszélyesebbek lettek, úgy nőtt az igény a megbízható drónelhárító rendszerek iránt. A védelmi ipar résztvevői pedig szeretik, ha náluk költik el az adóízetői forrásokat; így ma már az Egyesült Államoktól Európán át Izraelig számos cég kínál különböző módszerekkel működő védelmi eszközöket.

MIT ÉS HOL?

A legfontosabb kérdés az: pontosan mit és hol szeretnénk „drónmentesíteni”? Ez alapvetően meghatározza az alkalmazható technológiát, hiszen egészen más egy repülőteret és megint más egy mélyen az ellenséges vonalak mögött tevékenykedő különleges műveleti osztagot megvédeni. Az előbbiről az orosz légierő is tudna már mesélni: 2018. január 5-én éjjel koncentrált dróntámadás érte a szíriai Khmeimim katonai repülőteret, amely az országban harcoló orosz erők legfontosabb támaszpontja, egyben az orosz légierő zsúfolt bázisa. Egyszerre összesen tizenhárom, leoldható bombákkal felszerelt minigéppel támadtak a hivatalosan nem azonosított erők, de nem jártak eredménnyel. Az elsődleges védelmi vonalat a Pancir-Sz1 önjáró légvédelmi rendszerek alkották: a két 30 milliméter űrméretű 2A38M gépágyúval és rövid hatótávolságú, infravörös rakétákkal felszerelt járművek hét támadót semmisítettek meg. További hat gépet pedig elektronikai hadviselési rendszerekkel

Az elektronikai hadviselés mind komolyabb szerepet kap.

kényszerítettek földre a bázis egy biztonságos szegletében. Ennek köszönhetően az esetet néhány nappal követő sajtótájékoztaton be is tudták

mutatni a házilag építésű, de profi hajtóművekkel és műholdas navigációs rendszerrel, illetve robotpilótával felszerelt gépeket.

Azért is jó példa ez az eset, mert rögtön két fontos védelmi eszközt is használtak. A kinetikus, azaz a drónokat megsemmisítő megoldás során jellemzően gyors tüzelő gépágyúkkal, illetve a közeljövőben akár lézerfegyverekkel védhetik meg a kijelölt területet. A lézer olcsóbb lesz, de egyrészt nagy az energiaigénye (azaz jelentős méretű generátorok szükségesek a működtetésükhöz), másrészt időjárásfüggő, vagyis az esőt, a havazást, a port és a párát nem szereti. A gépágyú viszont lakott terület mellett nem nagyon használható: éppen ez a gondja

A gépágyú nem mindig megoldás.

**Nemcsak a leküzdés,
hanem a felderítés
is nehéz.**

a hazai légbázisai biztonsága miatt aggódo amerikai légierőnek is.

A másik megoldás az egyre nagyobb szerepet kapó elektronikai hadviselés. Emlékezzünk vissza: 2011. december 4-én az amerikai szupertitkos RQ-170 Sentinel „lopakodó” felderítőgépet is ilyen, minden jel szerint orosz rendszerrel sikerült Iránban a földre kényszeríteni. A zavarás esetén két fő cél lehetséges: a jármű üzemés tájékozódásképtelenné tétele vagy – ami még hasznosabb – az irányítás átvétele és a repülőeszköz biztonságos földre kényszerítése. Ez utóbbi

sikerült Iránban és Szíriában is. A rádióhullámok zavarására alapozott eszközök már megjelenhetnek hordozható kivitelben is: a speciális „puskák” kisebb egységeket, előretolt állásásokat, bázisokat is védeni lehet a nem kívánt látogatóktól – például a kereskedelmi forgalomban fillérékért kapható, HD minőségű felvételt készítő, távirányítású forgószárnyasoktól.

**Szíriában zsákmányolt
„házibombázó”.**

TOLLAL, HÁLÓVAL

Egy másik, jóval komplikáltabb módszer a légi harc. Itt azonban az esetek 99 százalékában nem sugárhajtású vadászgépekkel történik az elfogás (bár az izraeli űr- és légierő lőtt már le Libanon felől érkező drónt AIM-9 Sidewinder infravörös önirányítású légiharc-rakétával). A jelenleg még tesztelési, kísérleti szakaszban lévő módszereknél egy másik – kifejezetten a repülő célpontok elfogására épített – drónt alkalmaz a védelmi rendszer. A „vadászdrón” rakománya lehet egy miniatűr, kis hatótávolságú elektromos zavarórendszer, de vannak olyan gépek is, amelyek erős, nagy szakítószilárdságú hálót lőnek ki a behatolóra. Ehhez persze megfelelő közelségbe kell kerülniük, ami nem olyan egyszerű. Ez esetben ugyanis remek képességű kezelőre van szükség, aki a fedélzeti kamerák képe alapján vezeti a gépet; esetleg egy nagyon kifinomult robotpilótára.

De mi van akkor, ha a „vadászgépünk” fegyverzetét is a természet alkotta meg? Nos, ekkor beszélhetünk a különleges kiképzést kapott sólymokról, sasokról, melyek minden mesterséges intelligenciánál kifinomultabban vetik rá magukat a célra. A sasok legendásan jól látnak, több száz méterről képesek kiszűrni

A Khmeimim légibázison megállított támadó.

áldozataikat. Ennek köszönhetően például a francia hadsereg és a holland rendőrség is a tollasokra szavazott, komoly kísérleteket folytatva a megoldás tökéletesítéséért. A szó szerint drónok tetején született (a fészek szerves része a repülőgép) és azokkal együtt nevelkedő madarak persze nem a játék kedvéért indulnak az elfogásra: a leküzdött célokért finom húsfalatok várják a ragadozókat.

Az eljárás tökéletesnek látszik elsőre, de számos problémát is magával hoz. A madarak egy bizonyos méretet meghaladó drónt már nem képesek leküzdni. Nagy a sérülésveszély is, hiszen a távolról irányított minigépek döntő többsége 4-8 forgószárnyal rendelkezik. Ezek az éles, nagy sebességgel pörgő légcsavarok pedig szerencsétlen esetben könnyen megsebezhetik a madarakat. Márpedig a kiképzésük hosszú, drága és bonyolult folyamat, így a beidomított állatok sokat érnek, számuk pedig – a feladat nagyságához képest – elenyésző.

DE KIT IS LÖVÜNK?

Az a mini repülőgépek elfogása, semlegesítése vagy megsemmi-

sítése gyakran az egyszerűbb része a feladatnak. Az igazi kérdés sokszor az, hogy miként lehet egyáltalán észlelni a betolakodókat? Nos, nehezen. Egyes típusok mérete minimális (itt a tenyérben elférő méretű quadrokopterekre gondoljunk, ne az MQ-9 Reaper nagyságú katonai gépekre), hangjuk az elektromotorok miatt gyakorlatilag csak igen kis távolságból észlelhető. Hőjelük, ellentétben a dugattyús motorokkal vagy a sugárhajtóművekkel, szinte nincs. Döntő részben műanyagból vagy speciális szénszálerősítésű kevlárból készülnek, fémtartalmuk elenyésző. Ebből mi következik? A radar nem vagy csak nagyon közelről látja, de az infravörös keresőrendszerek is alaposan megküzdnek a felderítéssel és a követéssel, főleg nappal és meleg időjárási viszonyok között.

Azt is meg kell jegyezni, hogy egy-egy repülőtér vagy katonai bázis, atomerőmű még mindig könnyebben körbevehető felderítő- és védelmi rendszerekkel, mint például egy előrenyomuló harckocsiszázad vagy a mentorált hazai erőket támogató különleges műveleti csoport. Sok esetben az sem jelent megoldást, ha a legnagyobb dróngyártó cégek olyan beprogramozott adatbázissal értékesítik gépeiket az interneten, amelyek segítségével egyszerűen „letilt-

ható” az érzékeny területek feletti repülés. E listákat ugyanis naprakészen kell tartani, másrészt szükséges a gyártó és a különböző kormányok közötti együttműködés is. S azt se felejtjük el, hogy ez a tiltólista vissza is írható: azaz segítségével kiderülhet, hogy melyek az adott állam számára fontos területek, épületek.

ZSÚFOLT JÖVŐ

A polgári életben jellemzően jogszabályokkal (tiltott légterekkel, eseti légterek megkérésének kötelezővé tételével, „drónjogosítvány” bevezetésével) és az irányítókat ellenőrző rendőrség bevetésével igyekeznek megfékezni a kellemetlen repüléseket. A mikrogépek nem csupán kémkedhetnek, de a repülésbiztonságot is veszélyeztetik: számos esetben repültek már veszélyesen közel fel- és leszálló utasszállító repülőgépekhez. A szakértők úgy vélik, ameddig nem sikerül a gépeket irányító személyek józan eszére hatni és jogkövető magatartásukat erősíteni, illetve nem kerül minden ilyen repülőeszközre egyedi, a légi irányítás képernyőjén is megjelenő azonosítórendszer (erre minimális az esély), addig folyamatos lesz a macska-egér harc. Remélhetően vértelen formában...

Mikrobuszba épített mobil drónvadász rendszer.

Oroszország leteszi a fegyvert

CSENDES KELET

IMMÁR ÖTÖDIK ÉVÉBE LÉPETT A NAGY HÁBORÚ 1918-BAN, MELYNEK ELSŐ JELENTŐSEBB ESEMÉNYE A BRESZT-LITOVSZKI BÉKE VOIT; E SZERZŐDÉS ALÁÍRÁSÁVAL OROSZORSZÁG HIVATALOSAN IS KIVÁLT A HARCOKBÓL.

Az 1917. július–augusztusi, kudarcba fulladt Kerenszkij-offenzíva után az orosz haderő tulajdonképpen már nem bonyolódott összecsapásokba. A november 7-i forradalom után alakult kormány nem akarta folytatni a háborút, s a hónap során többször is fegyverszüneti tárgyalásra tett javaslatot a harcoló feleknek. Szövetségeseik, az antantországok hivatalosan nem reagáltak a felhívásra, a központi hatalmak (Németország, az Osztrák–Magyar Monarchia, Bulgária, Törökország) azonban válaszoltak, s utóbbiakkal 1917. december 3-án, Breszt-Litovszkban, a német keleti főparancsnokság székhelyén el is kezdődtek a megbeszélések. A katonák alkotta német küldöttséget Max Hoffmann tábornok, a keleten harcoló német csapatok legfelsőbb parancsnokának (Ober Ost) képviselője vezette. Az orosz delegáció élén Adolf Abramovics Joffe állt, míg a tagok túlnyomóan civilek voltak, és a csoport összetétele tükrözte az új hatalom jellegét.

Trockij megérkezik a tárgyalásokra.

EGY IDE, EGY ODA

A tárgyalások első eredménye már december 5-én megszületett: a felek aláírták az ideiglenes, tíznapos (december 7-től 17-ig tartó) fegyvernyugvásról szóló egyezményt, amely az egész keleti és az ázsiai orosz–török hadszíntérre vonatko-

zott. Ez a német szándékoknak felelt meg, mert ők rövid fegyverszünetet akartak, hogy az oroszokat ezzel is a minél előbbi különbékére kényszerítsék. A Joffe vezette küldöttségnek azonban december 15-én sikerült tető alá hoznia egy hosszabb érvényű fegyverszüneti megállapodást; úgy gondolták, ez megteremtheti a feltételeket az általános béketárgyalá-

A breszt-litovszki békeszerződést 1918. március 3-án írták alá a felek.

sokhoz. Az újabb szerződés az 1917. december 17. és az 1918. január 14. közötti időszakra, tehát huszonnyolc napra terjedt ki, egyúttal tartalmazta azt is, hogy ha hét nappal a lejárat előtt egyik fél sem mondja fel az egyezséget, akkor az automatikusan meghosszabbodik mindaddig, amíg az érintettek valamelyike érvénytelennek nem nyilvánítja a dokumentumot. Ez utóbbi lépést követően hét nappal újraindulhatnak a harci cselekmények.

Heves vita után fogadták el az oroszoknak azt a javaslatát, miszerint a pillanatnyi frontvonalat egyik fél sem lépheti át. A Hajdu Tibor–Pollmann Ferenc szerzőpáros „A régi Magyarország utolsó háborúja” című könyvében úgy fogalmaz: ha a német hadvezetés beéri ezzel, előnyre tesz szert, mert csapatait kivonhatja a keleti hadszíntérről, tekintettel arra, hogy orosz támadástól nem kellett tartania. A hadifoglyokat mindkét oldal elengedhette volna, hiszen a fogságban tartott több millió katona élelmezése és elhelyezése csak terhet jelentett a szemben álló feleknek. A német politikai és katonai vezetés azonban többet akart: győzelmes békét, végre valahol nagy előnyomulást, hatalmas területi nyereséggel, sőt beleszólást a kelet-európai térség háború utáni hatalmi viszonyainak alakulásába.

**A podhajcei pályaudvaron
hátrahagyott orosz hajóágyú.**

**A hadifoglyok ellátása mindkét
oldalon komoly
nehézséget jelentett.**

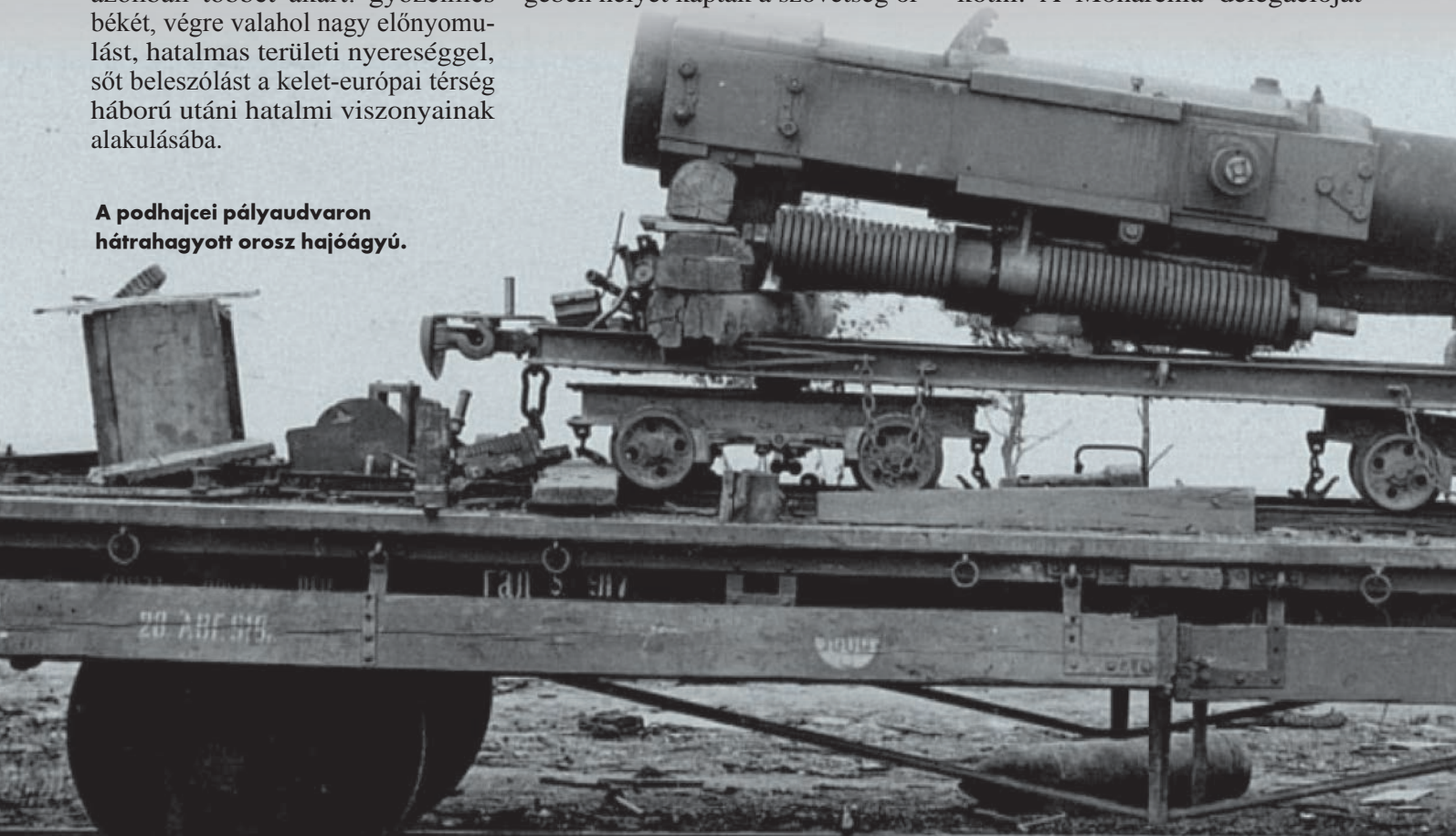

NAGRATÖRŐ VÁGYAK

Miután az oroszok továbbra sem kaptak választ az antanttól – amely nem bízott abban, hogy Lenin kormánya hosszú életű lesz, s inkább a szerveződő ellenforradalmi erőket kívánta támogatni pénzzel és hadianyaggal –, 1917. december 22-én megkezdték a béketárgyalásokat a központi hatalmakkal, amelynek küldöttségében helyet kaptak a szövetség or-

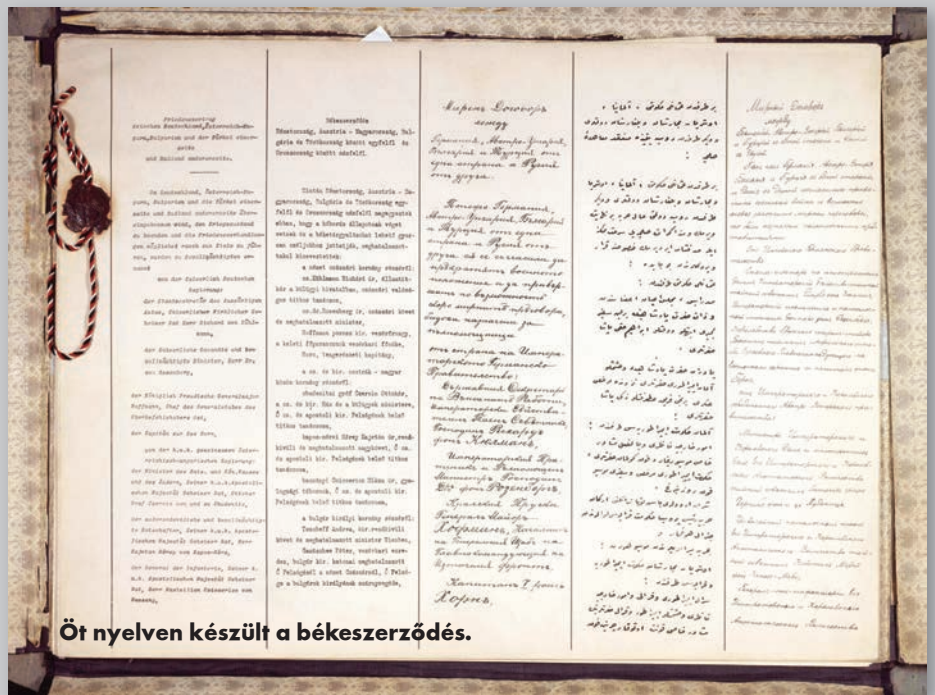
szágainak képviselői, így például az Osztrák–Magyar Monarchia részéről Ottokar Czernin külügyminiszter is. A főszerepet mindazonáltal a német delegáció vezetője, Richard von Kühlmann külügyminiszter és a korábban már említett Max Hoffmann tábornok játszotta.

A dualista birodalomnak nem voltak különösebb követeléseai Oroszországgal szemben, „csak” békét akart kötni. A Monarchia delegációját

vezető Czernin hasonlóan gondolkodott, mint az antantországok irányítói: úgy vélte, hogy Lenin hatalma nem tart sokáig, éppen ezért szerette volna gyorsan tető alá hozni a békeszerződést, amíg akad, aki aláírja azt. Nem helyeselte a németek mohóságát és időhúzását, de az ő szava már alig bírt nagyobb súllyal, mint a központi hatalmak delegációjának török vagy bolgár tagjáié.

A megbeszélések ezen szakaszában a németek – arra hivatkozva, hogy az antant képviselői nem csatlakoztak a breszt-litovszki tárgyalásokhoz – előálltak igazi céljaikkal: nem ürtik ki a megszállva tartott területeket, sőt igényt tartanak Orosz-Lengyelországra és a Baltikum nagy részére is. A felek december 29-én tíznapos szünetben állapodtak meg, az orosz vezetésben pedig hosszas vita bontakozott ki. Ez idő alatt Woodrow Wilson amerikai elnök is üzent a háborúból kiválni készülő állam irányítóinak: 1918. január 8-i beszédében arra buzdította az orosz kormányt, hogy utasítsa vissza a németek hódító követeléseit, és folytassa ellenük a harcot, amihez segítséget és támogatást ígért. Az oroszok ugyanakkor tisztán látták: a folytatásban már a különbékéről kell tárgyalniuk.

Öt nyelven készült a békeszerződés.

AZ EGYSÉG HIÁNYA

Breszt-Litovszkban 1918. január 9-én kezdődött a tárgyalások újabb fordulója. Változás következett be az orosz küldöttség élén, amelyet ezúttal már Lev Trockij külügyi népbiztos vezetett. A központi hatalmak képviselői január 12-én hivatalosan is kijelentették, hogy a továbbiakban Oroszországtól független területek tekintik Ukrajnát, ezért annak önálló kormányával külön tárgyalnak. Január 18-án pedig napvilágra kerültek a konkrét német területi igények is: eszerint Lengyelország, Litvánia,

Kurland a Moonsund-szigetekkel és a balti kikötőkkel, továbbá Lettország, Észtország, Belorusszia jelentős része kerülne ki az oroszok fennhatósága alól. Nyilvánvalóvá vált tehát az, amit eddig is lehetett sejteni: a németek hatalmas területeket akarnak megszerezni Kelet-Európában. A megbeszélések – Trockijék kérésére – ismét megszakadtak.

Az orosz vezetés nem volt egységes állásponton arra az esetre nézve, ha ultimátumot kapnak tárgyalópartnereiktől. Lenin azt javasolta Trockijnek, hogy ha már nem lehet tovább húzni az időt, írják alá a békeszerződést, és ne adjanak okot a harcok kiújulására. De a külügyi népbiztos másképp gondolkodott.

Az egyeztetések január 30-án folytatódtak, s február 9-én szignó került az első békeszerződésre; ez a központi hatalmak és a „független” Ukrajna képviselői között kötött. Ezután az orosz küldöttség ultimátumot kapott a területi követelések elfogadására és Ukrajna kiürítésére. Trockij február 10-én elutasító választ adott, egyben közölte, hogy az orosz kormány nem ír alá annexiós feltételeket magában foglaló dokumentumot, ugyanakkor – a békeszerződés formális ellenjegyzése nélkül is – a hadiállapotot befejezettek nyilvánítja és demobilizálja a hadsereget.

Mint ahogy Galántai József írja „Az első világháború” című könyvében, ez a bejelentés súlyos következményekkel járt. A németek nyomban felismerték, hogy még nagyobb zsákmányra tehetnek szert, hiszen haderejüknek semmiféle ellenállásra nem kell számítani, vagyis úgy lendülhetnek támadásba, hogy közben az 1918 tavaszára tervezett nagy nyugati offenzíva előkészületeit zavartalanul folytathatják. Mindezzel összhangban február 11-én felmondták az oroszokkal az előző év decemberében kötött fegyverszüneti egyezményt, majd az előírt hét nap letelte után, azaz 1918. február 18-án, csapataik megindultak előre, s gyakorlatilag puskalövés nélkül foglaltak el területeket.

Leninnek csak ezt követően sikerült meggyőznie a Központi Bizottság többségét, hogy alá kell írni a békeszerződést, akármilyen súlyos kikötéseket is tartalmaz a dokumentum. Február 19-én táviratban kö-

zölte, hogy elfogadja a feltételeket, a németek azonban folytatták a katonai akciót, majd 23-án újabb, még nagyobb követeléseket tartalmazó ultimátumot juttattak el Szentpétervárra. A kényszerhelyzetbe került Központi Bizottság pedig másnap annak elfogadása mellett döntött.

SIKER, DE MEKKORA?

Február 28-án – azon a napon, amikor az Osztrák–Magyar Monarchia erői is megkezdtek az előrenyomulást – Breszt-Litovszkba érkezett az új orosz delegáció, melyet ezúttal már Grigorij Szokolnyikov vezetett. Háromnapos határidőt kaptak a dokumentum aláírására, amit aztán 1918. március 3-án meg is tettek. A 13 pontból álló szerződés kimondta ugyan a békekötést, de a felek nem állapították meg az új határokat, mindössze a demarkációs vonalat jelölték ki. Deklarálták továbbá Ukrajna és Finnország függetlenségét, ezen államok határait ugyanakkor szintén nem tisztázták. A diktátum emellett kötelezte Oroszországot hatmilliárd márka hadisarc megfizetésére, illetve hadserege demobilizálására is, ami addigra gyakorlatilag már megtörtént. A hadifoglyokat mindkét félnek haza kellett engedni; ennek következtében valóságos népvándorlás indult meg, hiszen csak az Osztrák–Magyar Monarchia mintegy 900 ezer orosz katonát tartott fogva; felük a mezőgazdaságban dolgozott, további tízezrek pedig különböző ipari és hadiüzemekben.

Hajdu Tibor és Pollmann Ferenc szerint a breszt-litovszki békét ugyan a központi hatalmak nagy sikereként könyvelhetjük el, de kérdéses, hogy a valóságban mennyi haszon származott e győzelemből. Bizonyos számítások azt mutatják, a szerződésben kikötött hadikárpótlás (például élelmiszer, amelynek nagyobb fele Németországot illette volna meg) legfeljebb egytizedét tudták behajtani. Már csak a közlekedési nehézségek miatt is a hadifoglyok lassan térhettek haza, ráadásul egy részük inkább a bujkálást választotta, nem véletlenül. A Monarchia hadifogságból visszaérkezett katonáit például sietve az olasz hadszíntérre vezényelték, ahol nagy szükség volt rájuk. A központi hatalmak hadvezetései azt remélték, hogy a keleten állomásozó csapatokat át lehet csoportosítani nyugatra és az olaszok ellen. Ez nagyrészt meg is történt, de a tervezettnél több erőt kellett a megszállt területeken hagyni: Ukrajnában például mintegy 500 ezer német és 250 ezer osztrák–magyar katona maradt, akik a begyűjtött élelmiszer jelentős részét fel is éltek.

A Monarchia vezetői ráadásul attól tartottak, hogy a békeszerződés veszélyezteti az esetleges megegyezésüket a nyugati antant hatalmakkal és az Egyesült Államokkal, ezért jobb lenne kimaradni a diktátumban foglalt végrehajtásából, amennyire lehet. Végül abban állapodtak meg legfőbb szövetségeseikkel, hogy Ukrajna nagyobb részét és a Krímet a németek szállják meg, az osztrák–magyar erőkre csak Podólia, Herszon, Odessza és a Dnyepertől nyugatra eső terület jut.

A BARÁTSÁG VÉGE

Bár a háborúból kiszálltak, az oroszok igyekeztek fenntartani a kapcsolatot a nyugati hatalmakkal. Részben az antant érdekeit szem előtt tartva vonták vissza Kronstadt körzetébe a balti flotta addig Tallinban és Helsinkiben horgonyzó hajóit, míg 1918. június 18–19-én Trockij parancsára (még a németek beérkezése előtt) elsüllyesztették a fekete-tengeri flotta egységeit; e lépéseknek köszönhetően a hadihajókat nem fordíthatták az oroszok egykori szövetségesei ellen a németek. Az együttműködés más te-

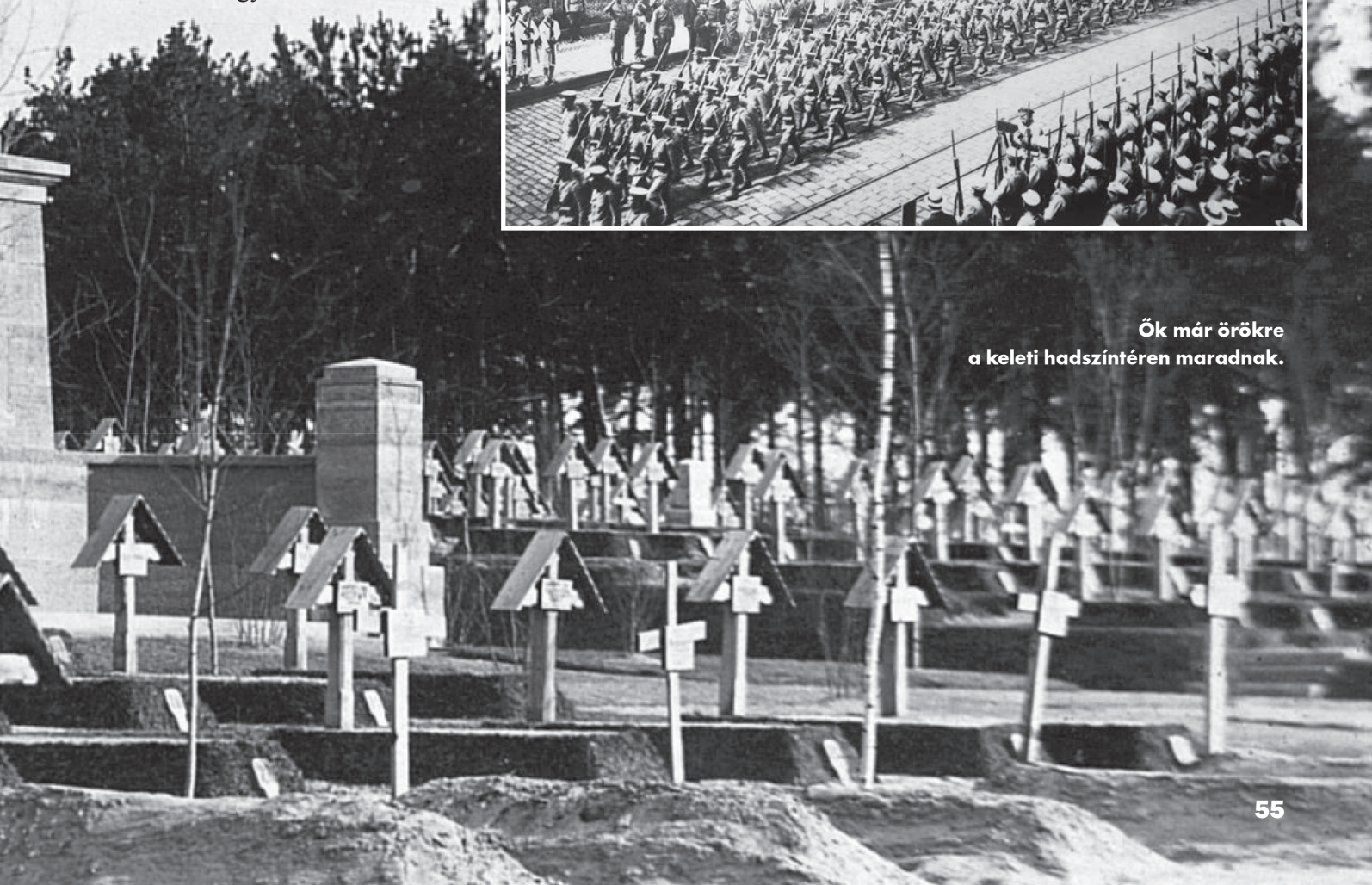
rületekre is kiterjedt. Francia katonai specialisták segédkeztek például a vasútvonalak felrobbantásában, ezzel is hátráltatva az ellenség előnyomulását. Március elején pedig Trockij beleegyezésével szövetséges csapatok szálltak partra Murmanszkban, hogy az ott felhalmozott hadianyag ne kerülhessen német kézre.

A korábbi fegyvertársak között azonban hamarosan megszakadtak a kapcsolatok, amihez nagymértékben hozzájárult az orosz kormány döntése a cári rendszernek adott (főleg francia) kölcsönök annullálásáról. Hajdu Tibor és Pollmann Ferenc úgy véli: hibákat követtek

el az oroszországi stratégiai pontokat megszálló antantsapatok egyes elemei is, így például a Bakuba és környékére bevonult (a török előnyomulást megakadályozni hivatott) angol alakulatok, amelyek beavatkoztak a helyi erők küzdelmeibe. A szövetség katonai intervenciója Szovjet-Oroszország ellen azonban minden alapot nélkülöz – állítja a szerzőpáros. Bizonyos, hogy az antant 1918 májusától aktívan támogatta az orosz ellenforradalmi csoportosulásokat – pénzzel és a számukra feleslegessé vált hadianyaggal, de soha nem katonai erővel.

Szövetséges csapatok vonulnak be Vlagyivosztokba.

Ők már örökre a keleti hadszíntéren maradnak.

Szívügyüknek tekintik

HADISÍRGONDOZÓ CIVILEK

MINTEGY KÉTMILLIÁRD FORINTOT BIZTOSÍT A KORMÁNY 2016 ŐSZÉTŐL AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚBAN ELESETT KATONÁK MAGYARORSZÁGI NYUGHELYEINEK GONDOZÁSÁRA, ILLETVE A TEMETŐKBEN TALÁLHATÓ HÁBORÚS EMLÉKMŰVEK FELÚJÍTÁSÁRA. ENNEK AZ ANYAGI TÁMOGATÁSNAK IS KÖSZÖNHETŐ, HOGY AZ ELMŰLT MÁSFÉL ÉVBEN HADISÍROK EZREINEK RENDBE TÉTELÉRE NYÍLT LEHETŐSÉG. A SÍRKERTEK ÁPOLÁSÁT AZ ADOTT TELEPÜLÉSEKEN LAKÓK IS SZÍVÜGYÜKNEK TEKINTIK.

Három város öt középiskolája csatlakozott eddig Bács-Kiskun megyében a dr. Holló József nyugállományú

altábornagy – a Honvédelmi Minisztérium kegyeleti diplomáciáért felelős miniszteri biztosa – által koordinált, a HM Hadtörténeti In-

tézet és Múzeum, valamint az MH Hadkiegészítő, Felkészítő és Kiképző Parancsnokság szervezésében zajló hadisírgondozási programhoz.

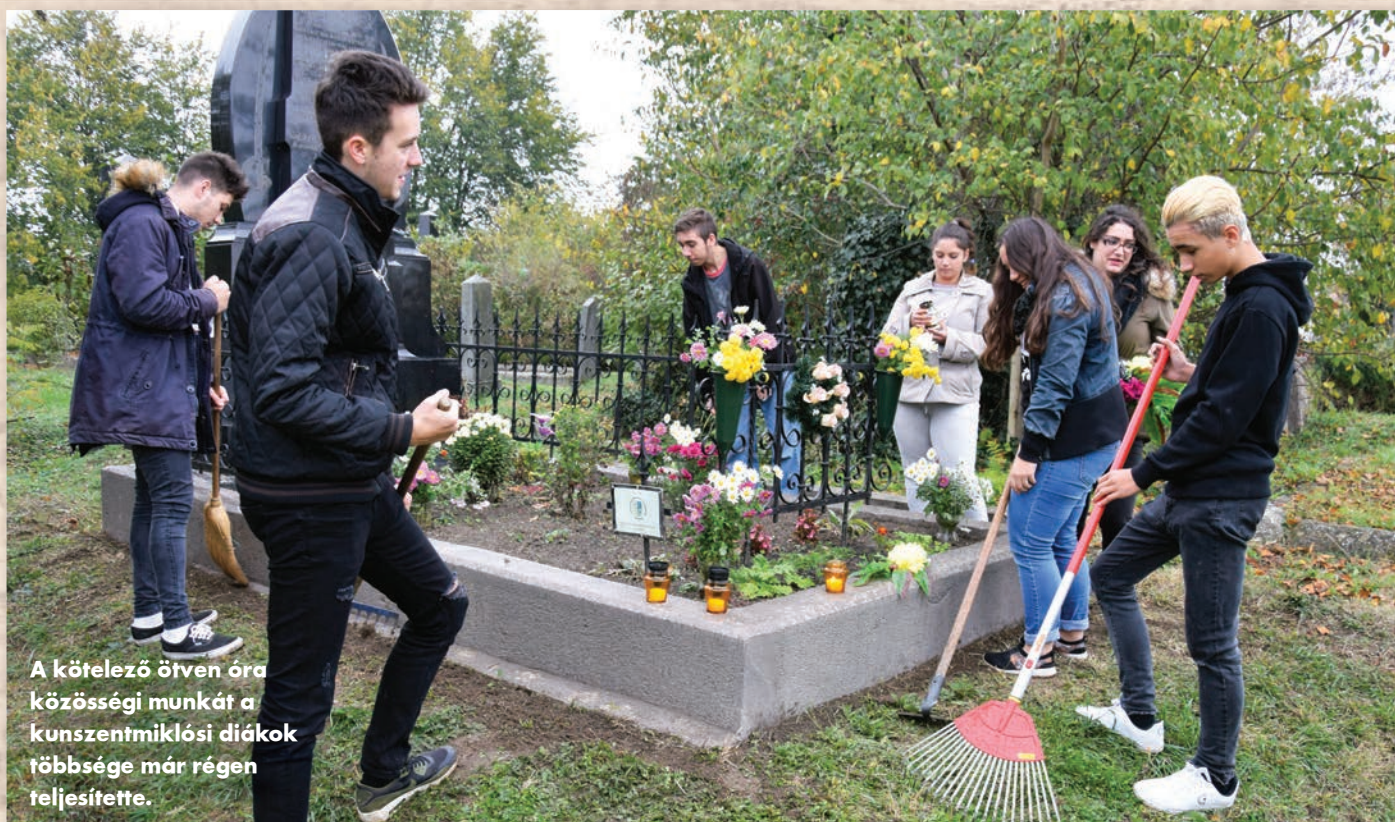
Bernáth Ferenc katonai pályára készül.

A 2017/18-as tanévben Kecskeméten a Katona József Gimnázium, a Széchenyi István Szakközépiskola, a Kodály Zoltán Gimnázium, Baján a Jelky András Szakgimnázium, Kunszentmiklóson pedig a Virágh Gedeon Szakközépiskola diákjai vállalták, hogy az érettségi feltételeként

részükre kötelezően előírt ötvenórás közösségi szolgálatot katonahőseink emlékéért teljesítik.

– Örömmel fogadtuk a honvédség által felkínált lehetőséget, érzelmi szempontból diákjaink számára ugyanis ez a közösségi feladat lényegesen többet jelent egy kötele-

ző, „kipipálható” ötven órasi munkavégzésénél. Hiszen hősi sírokat gondozunk, hozzátartozók nélküli katonákét, akik az életüket áldozták a hazáért. Közben próbáljuk felkutatni, hogy kik is voltak ők, honnan indultak a frontra, milyen harcokban vettek részt és miért kellett meg-

A kötelező ötven óra közösségi munkát a kunszentmiklósi diákok többsége már régen teljesítette.

halniuk? Diákjaink érdeklődésének eredményeként pedig a történelemből ismert személyiségek mellett „helyi hőseink” történetével is megismerkedhetünk. Például azoknak a katonáknak az életével és haláluk körülményeivel, akik a második világháború idején itt estek el Kunszentmiklós körzetében – foglalta össze a hadisírok gondozása során szerzett tapasztalatokat a Virágh Gedeon Szakközépiskola igazgatóhelyettese, Galambosné Szitás Zsuzsanna.

A kunszentmiklói diákok tanáraikkal és az intézmény dolgozóival közösen gondozzák a hősi sírokat – köztük iskolájuk névadójának, az 1848/49-es forradalom és szabadságharcban huszár őrnagyként szolgált, majd a fegyverletétel után tizenhat év várfogságra ítélt Virágh Gedeonnak a nyughelyét is. A programban részt vevő tanulók többsége már régen elvégezte az érettségi feltételeként előírt kötelező ötven óra közösségi munkát, szabadidejükben ennek ellenére látogatják a helyi temetőben nyugvó katonák sírjait. Mindezt pedig a diákönkormányzat vezetője, Bernáth Ferenc – osztályfőnöke, Kutyifa Ildikó inspirálására – dokumentálta is. A 12/A rendészeti tagozatos osztály tanulóinak munkáját a „Fotók az iskolai közösségi szolgálatról” kategóriában különdíjjal jutalmazta az Új Európa

Alapítvány és az Eszterházy Károly Egyetem Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet által meghirdetett „Segítő diákok 2017” pályázat zsűrije.

– Már teljesítettem az ötven órát, amikor a programhoz csatlakoztam. A katonasírok gondozását nem munkának, sokkal inkább a hősök emléke iránti tiszteletnek tekintem. A hadtörténelem mellett egyébként minden érdekel, ami a honvédséggel kapcsolatos. Az elmúlt években rendszeresen részt vettem például az országos haditorna versenyeken és az iskolai lövbajnokságokon is. Katonai pályára készülök, az altiszti akadémián fegyverzeti vagy műszaki gépészeti szakirányon szeretnék tovább tanulni. A felvételitől nem tartok: négyesnél rosszabb jegyem most sem volt, a testnevelést nagyon komolyan veszik nálunk a rendészeti osztályokban, áprilisban pedig a német nyelvvizsgám is meglesz – mondta a kunszentmiklói középiskola végzős tanulója.

Az idősebb generáció képviselői, életkorukból fakadóan, még erősebben kötődnek az elhunyt hősök emlékéhez. Akasztón például a 66 esztendő Piller Sándorné szinte minden szabadidejét a helyi temető tizenhárom hősi sírjának a gondozásával, környezetük csinosításával tölti.

– Az első virágokat még kislánykoromban, a nagymamámmal együtt vittük ki a katonáknak, 2000-ig

Piller Sándorné

Az akasztói hősi emlékmű felújítása két ütemben történt, s valamennyi név visszakerült a márványtáblákra.

pedig édesanyámmal gondoztuk a nyughelyeiket. Az 1950-es, 1960-as években sok katonasír „eltűnt”, sajnos a legtöbbjükéről a mai napig nem találtunk írásos feljegyzést. A nyugdíjasklubunk tagjainak alkalmi segítségével gondozott tizenhárom sír közül sem mindegyikről lehet tudni, hogy kinek a nyughelye. A legmeghatóbb emlékem is egy névtelen katonához kötődik. Pár évvel ezelőtt ugyanis a polgármesterünk hozzám küldte az első világháborúban elesett testvérét kereső Szontágh Jenő bácsit. Ilyen nevű hősi halált halt honvédről azonban itt a városban senki nem tudott, ezért azt javasoltam az idős úrnak, hogy „fo-

Piller Sándorné és Bernáth Ferenc önként vállalt, áldozatos munkáját Szűcs Imre ezredes, az MH Katonai Igazgatási és Központi Nyilvántartó Parancsnokság parancsnoka emléklappal köszönte meg. Az elismerést Durgó Tamás őrnagy, a parancsnokság Bács-Kiskun megyei irodájának vezetője és Gáldonyi Sándor százados, a hadisírgondozásért és a honvédelmi nevelésért felelős munkatársa adta át az érintetteknek.

gadja örökre” az egyik ismeretlen katona sírját. Azóta azon a kereszten Szontágh szakaszvezető neve olvasható – rendezgette feljegyzéseit Julianna néni, akinek a nagyapja szintén harcolt a Nagy Háborúban.

Az Akasztóról és a település környékéről származó, a háborúban elesett katonák és az 1919-es vörös terror áldozatainak neveit a község központjában, 1928-ban emelt hősi emlékmű őrzi. Évtizedekig azonban

a szó legszorosabb értelmében csak őrizte – tudtuk meg Suhajda Antal polgármestertől. Az emlékművet ugyanis 1987-ben, az akkori plébános „felújította”, s az eredetileg rajta lévő több mint száz névből csak negyvenöt került vissza a márványtáblára. Azoké, akiknek a családja ezért fizetett.

– Ezt mindenki nagyon sérelmezte, ezért miután megválasztottak polgármesternek, a legsürgősebb feladataim egyikének az emlékmű – régi fotók és feljegyzések alapján történő – eredeti állapotának a helyreállítását tekintetem. Ehhez még Holló József tábornok, a HM Hadtörténelmi Intézet és Múzeum akkori parancsnoka, segítségét is kértem. Amikor pedig nekikezdünk a munkának, igazi meglepetésben volt részünk: az 1987-ben feltett burkolat alatt felfedeztük az egykor bevésett neveket, mert egyszerűen csak lekenték azokat malterrel. Az emlékmű helyreállítását a római katolikus plébánia két ütemben végezte el, mindkét alkalommal a háborús emlékművek felújítására kiírt pályázaton elnyert anyagi támogatásnak köszönhetően – idézte fel a történeteket Suhajda Antal.

Akasztó polgármestere elárulta még, hogy családi kötődése révén is erkölcsi kötelességének tartja katonahőseink emlékének ápolását. Édesapja ugyanis a második világ-

Suhajda Antal az édesapja altiszti egyenruhájával.

háború után, mint Jutason végzett főtörzsőrmester, egy életre megbélyegezeten kényszerült levetni az egyenruhát. Az 1956-os forradalom egyik vezető személyisége volt a településen, amiért aztán 1957. március 8-án el is vitték a rendőrök. Édesanyjának nyolc hónapig egyedül kellett gondoskodnia két gyermekéről, miközben folyamatosan azzal fenyegették, hogy mindannyijukat elviszik Szibériába.

Suhajda Antal évtizedek óta nagy becsben őrzi a 2010-ben posztumusz vitézzé avatott édesapja örökül hagyott tárgyi emlékeit.

1944. augusztus 9-én a szovjetek ismételen bevetették az utánpótlást szállító repülőgépeket a jugoszláviai partizánok ellátására. (Ezeket a bevetéseket „Titó-járatnak” nevezték.) Sötétedés után a német 6. éjszakai vadászrepülő ezred gépei felszálltak a magyar légtérben repülő szállítógépek elfogására, és Eckart Ulmer őrmester két B–25DP típusú repülőgépet lőtt le. A 43-3507 gyári számú szállítórepülő Akasztón, a mai Rákóczi u. 18. számú ház mellett zuhant le. A becsapódó gép felrobbant és kigyulladt, a személyzet hősi halált halt. Az eseménynek volt egy magyar áldozata is: a házból kiszaladó kislányra ráfröccsent a lángoló üzemanyag és olyan súlyosan megégett, hogy nem tudták megmenteni.

2016. december 8-án a ház tulajdonosának engedélyével és az MH Összhaderőnemi Parancsnokság támogatásával az MH 86. Szolnok Helikopterbázis, illetve a Magyar Roncskutató Egyesület tagjai elvégezték a terület feltárását, s ennek során felszínre kerültek a repülőgép egyes részei, valamint exhumálták a hely-

színen talált földi maradványokat. A feltárási munkálatokat a HM Hadtörténelmi Intézet és Múzeum, valamint az MH 1. Tűzszerész- és Hadihajós Ezred szakemberei segítették.

Magó Károly zászlós

Bemutatták az isonzói csatákat megidéző filmet

POKOLJÁRÁS

ÜNNEPÉLYES KERETEK KÖZÖTT MUTATTÁK BE A NAGY HÁBORÚ ISONZÓI CSATÁIT FELDOLGOZÓ TIZENKÉT POKOL CÍMŰ FILMET A STEFÁNIA PALOTA – HONVÉD KULTURÁLIS KÖZPONTBAN.

A filmben két hadtörténész, dr. Balla Tibor alezredes és Stencinger Norbert ismerteti az 1915 júniusa és 1917 októbere között megvívott tizenkét isonzói csata eseményeit. Az alkotást a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum (HM HIM) fotói, térképei, valamint osztrák, olasz és francia filmintézetek dokumentumfilm-részletei illusztrálják. Forgatókönyvét dr. Balla Tibor alezredes tanulmányának felhasználásával Zsalakó István, a HM Zrínyi Nonprofit Kft. Zrínyi Médiaközpontjának vezetője írta, aki a Katonai Filmstúdió vezetőjével, Wonke Rezsővel közösen rendezőként is jegyzi a filmet. A főszerepet Tóth Enikő és

Tóth János Gergely játszotta, míg az első világháborús katonákat magyar, szlovén és olasz hagyományörzők formálták meg. Operatőrként a Katonai Filmstúdió munkatársai, Blénesi Csaba, Kazi Antal, Tischler Zoltán, Hanula Gábor és Tóth-Szöllős András dolgoztak a filmen, a hangmérnök Ferenczi János volt.

Dr. Földváry Gábor, a Honvédelmi Minisztérium jogi és igazgatási ügyekért felelős helyettes államtitkára, a bemutató után elmondott beszédében azt kérte: soha ne maradjon abba az emlékezés az elmúlt korokra, s aki emlékezni tud, annak feladata a tanítás, illetve a figyelmeztetés. Ugyanakkor nevelni is érdemes saját

példánkkal, tudásunkkal és a megszerzett bölcsességgel – fűzte hozzá.

– Ha száz év nem tett minket bölcsőbbé, akkor semmi sem fog már. Száz év után legalább annyival bölcsőbbek vagyunk, hogy együtt végig tudunk nézni egy ilyen megrázó alkotást – fogalmazott a helyettes államtitkár.

Dr. Kovács Vilmos ezredes, a HM HIM parancsnoka elmondta: a film alapötlete tőlük származik, ezt dolgozták ki később a HM Zrínyi Nonprofit Kft. munkatársaival. A történészek közreműködése, továbbá a korabeli képek, tárgyak felvonultatása is a múzeumnak köszönhető, de a munkában komoly segítséget nyújtott a

Nagy Háború Kutatásáért Közhasznú Alapítvány is. Az ezredes rámutatott: alapvető fontosságú eseményeknek tekinthetők a magyar történelemben az isonzói csaták, hiszen – a Monarchia szempontjából – egy hatalmas védelmi hadművelet részét képezték.

– 1917 októberének végéig az említett terület volt az olasz haderővel szembeni védelem egyik kulcspontja, ahol nagyon kemény és véres csaták folytak – hangsúlyozta a parancsnok.

Zsalakó Istvántól megtudtuk: a csatákat ilyen részletességgel eddig még senki nem dolgozta fel, pedig közel két és fél esztendő tizenkét ösz-

szecsapásáról van szó, amelyekben több százezer magyar katona halt meg vagy esett hadifogságba. A téma egyáltalán nem nevezhető könnyednek, ezért határoztak úgy az alkotók, hogy játékfilmes elemekkel színesítik a történészek beszámolóit. Megjegyezte: sok segítséget kaptak olasz és szlovén történészekről, valamint a hagyományőrzőktől; az utóbbiak segítségével lehetett felidézni az akkori eseményeket, mivel rendkívül kevés magyar felvétel maradt fenn az öszszecsapásokról. Volt olyan forgatási nap, amikor mintegy ötven magyar, szlovén és olasz hagyományőrző

elevenítette fel a száz évvel ezelőtti lövészárokharcokat.

Wonke Rezső szavai szerint jól előkészített, kiváló szakembereket felvontató forgatás zajlott három állam, Magyarország, Olaszország és Szlovénia területén. Az egyik legizgalmasabbnak azt tartja, hogy egész csatákat is sikerült teljes egészében rekonstruálni – akár eredeti helyszíneken – a kamerák előtt, ami nem valósulhatott volna meg a hagyományőrzők közreműködése nélkül. Kifejtette: azért gazdagították játékfilmes elemekkel a dokumentumfilmet, mert pusztán a csaták történetének bemutatása nehezen emészthetővé tette volna az alkotást, a cél viszont az, hogy szélesebb közönséghez, például diákokhoz is eljusson a mű, ami így már számukra is izgalmas és vonzó lehet.

A bemutató után dr. Földváry Gábor átadta Zsalakó Istvánnak dr. Simicskó István honvédelmi miniszter elismerését, a Honvédelemért Kitüntető Cím babérkoszorúval ékesített I. fokozatát. Ezt követően a film készítői emléklapot vehettek át közreműködésük elismeréseként. A rendezvényen mások mellett jelen volt Massimo Rustico olasz és dr. Robert Kokalj szlovén nagykövét, illetve Giuseppe Gimondo dandártábornok, Olaszország Budapesten akkreditált véderő- és légügyi attaséja.

TÁBORNOKI ELŐLÉPTETÉS

Honvédtábornoki előléptetési okiratot adott át Áder János köztársasági elnök a Sándor-palota Tükörtermében. Az államfő – dr. Simicskó István honvédelmi miniszter előterjesztésére – 2018. január elsejei hatállyal vezérőrnaggyá léptette elő dr. Böröndi Gábor dandártábornokot, a Honvéd Vezérkar Hadműveleti

Csoportfőnökség csoportfőnökét. Az eseményen részt vett dr. Benkő Tibor vezérezredes, a Honvéd Vezérkar főnöke, Vargha Tamás, a Honvédelmi Minisztérium parlamenti államtitkára, miniszterhelyettes, valamint dr. Fricz László, a tárca közigazgatási államtitkára is.

Takács Vivien; fotó: Tóth László

IN MEMORIAM

Az elhunytak névjegyzéke a 2017. december 18. és 2018. január 26. közötti időszakban beérkezett adatok alapján:

Barcza Ferenc közalkalmazott (55), Kertai Zoltán közalkalmazott (55), Szedlák István munkatárs (54), dr. Mórocz Lajos ny. vezérezredes, a Magyar Honvédség halottja (86), Borszéki Tivadar ny. vezérőrnagy, a Magyar Honvédség halottja (73), Kiss Pál György ny. ezredes, a Magyar Honvédség halottja (71), Jobbágy Antal ny. ezredes, a Magyar Honvédség halottja (88), Tarcsai Tibor Imre ny. vezérőrnagy (90), Kreizinger Károly ny. ezredes (87), Markel János ny. ezredes (86), dr. Szabados Tibor ny. ezredes (54), Fehér László ny. ezredes (74), Herédi Béla ny. ezredes (82), Hidasi György ny. ezredes (88), Kocsis Gábor ny. ezredes (86), Léhmann Géza ny. ezredes (88), Szabó József ny. ezredes (89), Tassy György ny. ezredes (74), Alexa János ny. alezredes (85), Tóth László ny. alezredes (69), Vida Sándor ny. alezredes (87), Bálint István ny. alezredes (79), Bihari Sándor ny. alezredes (70), Czegléd Lajos ny. alezredes (77), Gönye Péter József ny. alezredes (73), Jároli József ny. alezredes (85), Kárász János ny. alezredes (86), Kóródi Géza ny. alezredes (88), Nagy Dániel ny. alezredes (78), Soós János ny. alezredes (89), dr. Gaál János ny. alezredes (86), Takács Imre ny. alezredes (91), Tendli József ny. alezredes (88), Antal József ny. alezredes (71), Bartucz József ny. alezredes (86), Bogyay István ny. alezredes (89), Bubala Lajos István ny. alezredes (76), Czernics András ny. alezredes (86), Forgács Ferenc ny. alezredes (86), Győri József ny. alezredes (68), Kovács Zs. József ny. alezredes (90), Labanc Ferenc ny. alezredes (8), Nagy István ny. alezredes (89), Papp István ny.

alezredes (90), Sallai Gyula ny. alezredes (85), Szabó Gyula ny. alezredes (82), Viola Mátyás ny. alezredes (66), Farkas László Ignác ny. őrnagy (69), Tóth József ny. őrnagy (84), Mogyoródi Ervin ny. őrnagy (76), Gurbán Líviusz ny. őrnagy (83), Árpás Tibor ny. őrnagy (75), Bajor József ny. őrnagy (86), Dabis István ny. őrnagy (82), Gögh Gábor ny. őrnagy (83), Herbai József ny. őrnagy (76), Kozák Imre ny. őrnagy (76), Veres János ny. őrnagy (55), Varga János ny. százados (62), Lepsényi Ferenc ny. százados (70), Mayer István ny. százados (87), Bárti Zoltán ny. százados (68), Link Gábor ny. százados (57), Orvos János ny. főhadnagy (68), Kuresi Józsefné ny. főhadnagy (79), Szakács Zoltán ny. főhadnagy (70), Kormány Lajos ny. hadnagy (73), Horváth Ferenc ny. főtörzszászlós (78), Lázár Ferenc ny. törzszászlós (68), Náday Mihály Imréné ny. törzszászlós (88), Bartalovics Ferenc ny. törzszászlós (86), Ács Károly ny. törzszászlós (87), Hegedűs László ny. törzszászlós (69), Rudolf András ny. törzszászlós (61), Szilva József ny. törzszászlós (66), Virág István ny. törzszászlós (87), Panka Lajos ny. zászlós (70), Kiss János ny. zászlós (73), Tamás Péterné ny. zászlós (64), Kazár Mihály ny. főtörzsrőrmester (87), Fóti Károlyné ny. főtörzsrőrmester (62), Dobrocsi István ny. főtörzsrőrmester (77), Angeli Tibor Györgyné ny. közalkalmazott (86), Bálint Istvánné ny. közalkalmazott (66), Pölcz Imréné ny. közalkalmazott (83), Tordainé Onczay Éva ny. közalkalmazott (77), Dallos Jánosné ny. közalkalmazott (85), Mihályi Béláné ny. közalkalmazott (92), Bodor Istvánné ny. közalkalmazott (71), Mikulcza Andrásné ny. közalkalmazott (80), Szentpéteri Balázné ny. közalkalmazott (79).

EMLÉKÜKET KEGYELETTEL MEGŐRIZZÜK.

MEGJELENT!

Zrínyi Kiadó

HM Zrínyi Nonprofit Kft.

1087 Budapest
Kerepesi út 29/B

Nyitva tartás:

hétfő – péntek: 9.00 – 15.00

Telefon: 06 1 459-5373

E-mail:

gyoredina@armedia.hu

cinti@armedia.hu

2000 FT HELYETT

1500 Ft

WEBSHOP: HMZRINYI.HU

HM ZRÍNYI
TÉRKÉPÉSZETI ÉS KOMMUNIKÁCIÓS
SZOLGÁLTATÓ KÖZHASZNÚ NONPROFIT KFT.

ZRÍNYI KIADÓ

HONVEDELEM.HU

A KATONAI HÍRPORTÁL

*Látogasson el
hozzánk!*

**FOTÓK, VIDEÓK,
HAZAI ÉS KÜLFÖLDI HÍREK, SPORT,
INTERJÚK ÉS MÉG
RENGETEG ÉRDEKESSÉG!**

